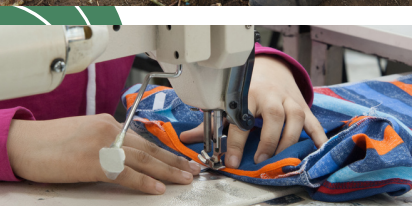

Co-funded by
the European Union

Migrants
Integration into the
Labour
Market and
Ecological
Transition

MILMET
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Co-funded by
the European Union

Περιεχόμενα

- **Εισαγωγή**
- **Η Μετανάστευση στην Ευρώπη**
- **Μεταναστευτική Κατάσταση στις Χώρες του Έργου**
 1. Γαλλία
 2. Ελλάδα
 3. Ιταλία
 4. Ρουμανία
 5. Ισπανία
- **Πράσινη Οικονομία**
- **Πληροφορίες για τους Τομείς της Πράσινης Οικονομίας στις Χώρες του Έργου**
 1. Γαλλία
 2. Ελλάδα
 3. Ιταλία
 4. Ρουμανία
 5. Ισπανία
- **Περιγραφή Γλωσσικής Εκπαίδευσης**
- **Παραρτήματα**

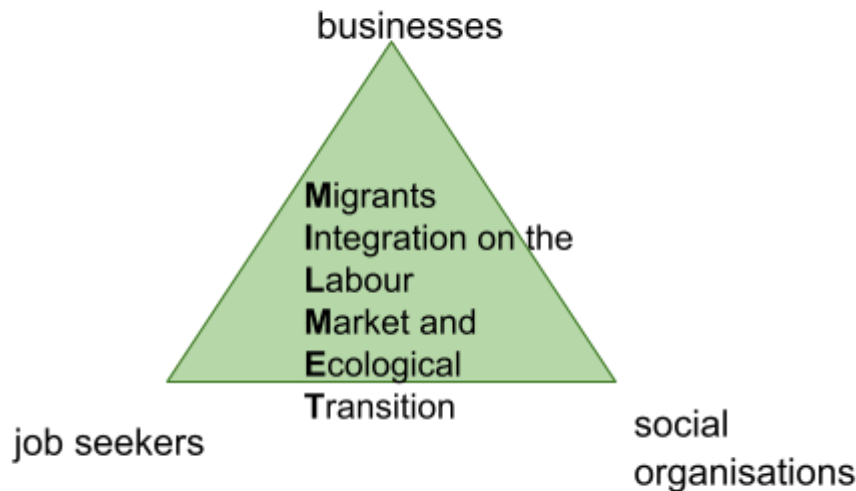

Co-funded by
the European Union

Εισαγωγή

Οι κύριοι στόχοι του παρόντος εγχειριδίου είναι οι τρεις βασικοί παράγοντες της ένταξης στην αγορά εργασίας: επιχειρήσεις, κοινωνικοί οργανισμοί και άτομα που αναζητούν εργασία. Θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για επαγγελματίες όπως οι εκπαιδευτές, οι πολιτισμικοί διαμεσολαβητές και οι διευκολυντές/διαμεσολαβητές που υποστηρίζουν τους μετανάστες στην ένταξή τους στην κοινωνία. Στην πραγματικότητα, τα διαρθρωτικά εμπόδια περιορίζουν την πρόσβαση πολλών μεταναστών στην αγορά εργασίας.

Το εγχειρίδιο εκδόθηκε στο πλαίσιο του Erasmus+ έργου MILMET το οποίο έχει ως στόχο να προωθήσει την ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας μέσω του εντοπισμού και της αξιοποίησης των επαγγελματικών τους δεξιοτήτων, της επαφής μεταναστών και πράσινων επιχειρήσεων και της ευαισθητοποίησης των επιχειρήσεων και των αρχών σε θέματα ένταξης και μεταναστών.

Πέντε οργανισμοί από διαφορετικές χώρες συμμετείχαν στην κατασκευή αυτού του εγχειριδίου και των άλλων αποτελεσμάτων του έργου: το Afidel στην Γαλλία, το Dafni Kek στην Ελλάδα, το Bucovina Institute στη Ρουμανία, το Precious Plastic στην Ισπανία (Κανάρια Νησιά) και το Duemilauno Agenzia Sociale στην Ιταλία. Όλοι οι οργανισμοί εταίροι ασχολούνται με την ένταξη στην αγορά εργασίας, τα δικαιώματα των μεταναστών ή/και την ανάπτυξη του τομέα της πράσινης οικονομίας. Η κοινοπραξία θεωρεί ότι η πράσινη οικονομία είναι απαραίτητη για πολλές ανθρώπινες και περιβαλλοντικές ανάγκες και μπορεί να αποτελέσει πολύτιμη πηγή απασχόλησης για τις κοινότητες των μεταναστών.

Στο παρόν εγχειρίδιο, οι χρήστες θα βρουν:

- Πληροφορίες σχετικά με το μεταναστευτικό πλαίσιο στις πέντε χώρες του έργου,
- Πληροφορίες σχετικά με τους πέντε βιώσιμους τομείς στους οποίους στοχεύει το έργο,

Co-funded by
the European Union

- Μεθοδολογίες διδασκαλίας: κατευθυντήριες γραμμές,
- Δομές διδακτικών ενοτήτων και περιεχόμενα ενοτήτων.

Το παρόν εγχειρίδιο συνοδεύεται από μια Εργαλειοθήκη (Toolkit) με πρόσθετα εργαλεία για τις πέντε γλώσσες των χωρών και τους πέντε πράσινους τομείς. Περιλαμβάνει επίσης πρότυπα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη νέων εργαλείων. Το εγχειρίδιο (handbook) και η εργαλειοθήκη (toolkit) μπορούν να χρησιμοποιηθούν ταυτόχρονα.

Στις επόμενες ενότητες θα παρουσιάσουμε τα μεταναστευτικά πλαίσια στις πέντε χώρες του έργου (Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία, Ρουμανία, Ισπανία (Κανάρια Νησιά)) και στη συνέχεια θα ακολουθήσει μια παρουσίαση των πέντε λεγόμενων πράσινων ή βιώσιμων τομέων της οικονομίας στους οποίους δραστηριοποιούνται οι οργανισμοί-εταίροι του έργου:

- Γεωργία (Γαλλία)
- Ανακύκλωση υλικών (Ελλάδα)
- Ανακύκλωση κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων (Ιταλία)
- Ανακύκλωση/ Επαναχρησιμοποίηση επίπλων (Ρουμανία)
- Ανακύκλωση πλαστικών (Ισπανία).

Οι διδακτικές ενότητες που παρουσιάζονται σε αυτό το εγχειρίδιο (handbook) βασίζονται στη μέθοδο «μάθηση μέσω της πράξης», έναν καθολικό τρόπο αναγνώρισης νέων ικανοτήτων, τόσο διανοητικών όσο και πραγματιστικών. Η μάθηση μέσω της πράξης φημίζεται ότι δίνει στους εκπαιδευόμενους τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν τις δεξιότητες τους (και να κάνουν λάθη), αντί να τις διατηρούν σαν φαιά ουσία (και να μην τις χρησιμοποιούν ποτέ). Ως εκ τούτου, αυτό το εγχειρίδιο (handbook) έχει προγραμματίσει τις διδακτικές του συνεδρίες με δύο τρόπους: μελέτη της γλώσσας και χρήση της γλώσσας μέσω εργαστηρίων. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι γίνονται οι κύριοι συντελεστές της μαθησιακής τους διαδικασίας.

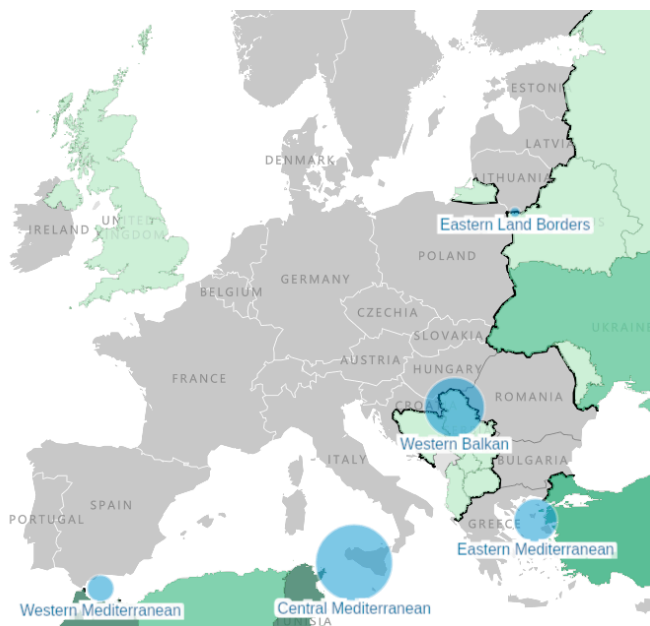
Co-funded by
the European Union

Η Μετανάστευση στην Ευρώπη

Η Ευρώπη αποτελεί προορισμό για τις μεταναστευτικές διαδρομές. Η ήπειρος μπορεί να είναι είτε μεταβατικός είτε τελικός προορισμός. Μέσω των πολλών συνόρων της, η Ευρώπη είναι προσβάσιμη από όλα τα σημεία του ορίζοντα, ακόμη κι αν η γεωγραφική της θέση επιτρέπει κυρίως τη χερσαία μετανάστευση μέσω των παραμεθόριων νότιων και νοτιοανατολικών περιοχών. Ενώ οι νόμιμες μεταναστευτικές διαδρομές είναι χερσαίες, ουράνιες και θαλάσσιες, οι κύριες διαδρομές παράτυπης μετανάστευσης επικεντρώνονται στα χερσαία και θαλάσσια σύνορα, όπως: η κεντρική μεσογειακή διαδρομή, η δυτική βαλκανική διαδρομή, η ανατολική μεσογειακή διαδρομή, η δυτική μεσογειακή διαδρομή, η δυτική αφρικανική διαδρομή, η διαδρομή των ανατολικών συνόρων, η κυκλική διαδρομή από την Αλβανία στην Ελλάδα και η διαδρομή της Μαύρης Θάλασσας (FRONTEX, 2023). Οι επιχειρήσεις επιτήρησης των εξωτερικών ευρωπαϊκών συνόρων διεξάγονται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, κοινώς γνωστό ως FRONTEX ([FRONTEX](#), 2023).

Ωστόσο, ενώ «ο κοινός χώρος ελεύθερης μετακίνησης» ([FRONTEX](#), 2023), γνωστός ως Περιοχή Σένγκεν, έχει διευκολύνει την κυκλοφορία των ανθρώπων εντός της Ευρώπης, η μετανάστευση, συμπεριλαμβανομένου του τρόπου διαχείρισής της και του τρόπου διασφάλισης της κοινωνικής ένταξης, εξακολουθεί να αποτελεί κεντρικό πολιτικό θέμα στην ΕΕ ([European Home Affairs](#), 2023).

Εικόνα 1: Στιγμιότυπο από τον Frontex (2023): Η τρέχουσα κατάσταση της μετανάστευσης στην ευρώπη

Οι μεταναστευτικές πολιτικές στην Ευρώπη μεταβάλλονται ανάλογα με τις κρίσεις, τις συγκρούσεις και τις αλλαγές. Για παράδειγμα, πρόσφατα, η ΕΕ αποφάσισε να εισαγάγει το καθεστώς προσωρινής προστασίας και να δώσει στους αιτούντες άσυλο εναρμονισμένα δικαιώματα σε ολόκληρη την ήπειρο ([Consilium](#), 2022). Οι μεταναστευτικές πολιτικές είτε επιμηκύνουν είτε συντομεύουν τις διαδικασίες ένταξης των μεταναστών στην αγορά εργασίας και συνολικά στην κοινωνία της χώρας υποδοχής. Παρόλο που ο Οργανισμός Ασύλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUAA) εργάζεται για την εναρμόνιση των πρακτικών ασύλου σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ+, οι

Co-funded by
the European Union

εθνικές αρχές ασύλου και υποδοχής παραμένουν υπεύθυνες για τις διαδικασίες και τα συστήματά τους (EUAA, 2023). Συνεπώς, στην παρούσα ενότητα θα παρουσιαστούν τα μεταναστευτικά πλαίσια σε κάθε μια από τις πέντε χώρες των εταίρων: Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία, Ρουμανία και Ισπανία (Κανάρια Νησιά).

Co-funded by
the European Union

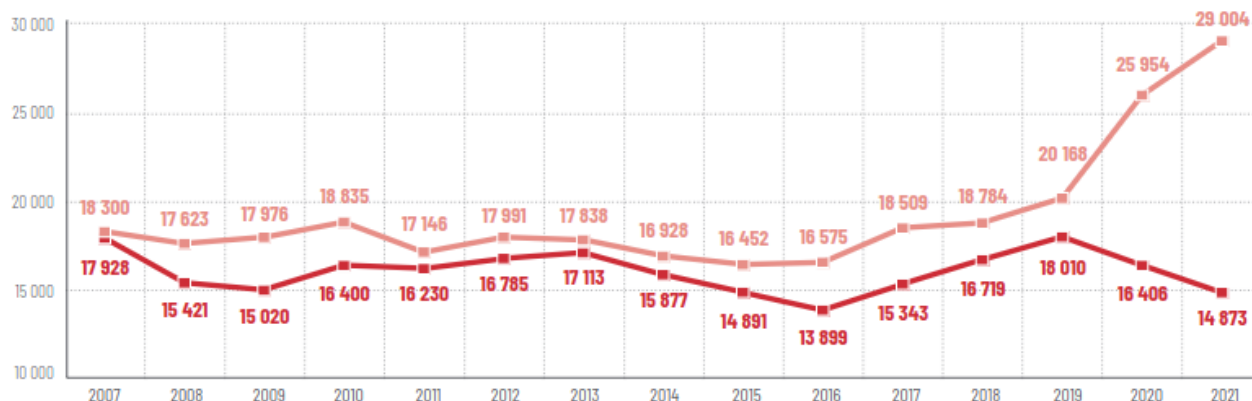
Η Μετανάστευση στη Γαλλία

Το 2020, οι περισσότεροι μετανάστες που έφτασαν στην Γαλλία προέρχονταν από την αφρικανική ήπειρο (41%). Άλλες περιοχές προέλευσης ήταν η Ευρώπη (32%), η Ασία (16,1%) και σε μικρότερο βαθμό η Αμερική και η Ωκεανία (10,9%) ([Insee, 2022](#)). Μεταξύ των μεταναστών από την Αφρική, οι περισσότεροι είχαν γεννηθεί στο Μαρόκο (9,5%), την Αλγερία (7,1%) και την Τυνησία (4,5%). Μεταξύ των Ευρωπαίων, οι περισσότεροι προέρχονταν από την Ιταλία (4,5%), την Ισπανία (3,3%) και το Ηνωμένο Βασίλειο (3,2%).

Το 2021, η Γαλλία κατέγραψε:

- 104.190 αιτήσεις ασύλου που έγιναν αποδεκτές ([OFII](#)),
- 29.004 αιτήσεις για οικογενειακή επανένωση, εκ των οποίων έγιναν δεκτές 11.358,
- 53.260 ιατρικές επισκέψεις που πραγματοποιήθηκαν στο Γαλλικό Γραφείο Μετανάστευσης και Ένταξης (OFII).

Οι αιτήσεις για διαμονή στη Γαλλία αυξήθηκαν δραστικά κατά τη διάρκεια της κρίσης covid-19. Επιπλέον, η απόκλιση μεταξύ των αιτήσεων που εκκρεμούν και αυτών που έχουν γίνει επίσημα αποδεκτές από τη Γαλλία είναι μεγαλύτερη από ποτέ άλλοτε από το έτος 2007. Όπως φαίνεται από το Διάγραμμα 1, το 2021 υποβλήθηκαν πάνω από 29.000 αιτήσεις, αλλά λιγότερες από 15.000 έλαβαν θετική απάντηση.

Διάγραμμα 1: Υποβληθείσες αιτήσεις μετανάστευσης (ροζ) και αυτές που έγιναν αποδεκτές (κόκκινο) από το 2007-2021, OFII ¹

Διαδικασίες μετανάστευσης και υποστήριξη των μεταναστών

Οι μετανάστες που προέρχονται από περιοχές εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να υποβάλουν αίτηση για το δικαίωμα της μόνιμης ή προσωρινής διαμονής στη Γαλλία, είτε ζητώντας πολιτικό άσυλο, είτε υποβάλλοντας αίτηση για οικογενειακή επανένωση, βίζα μακράς διαμονής ή ιατρική βίζα.

¹OFII (2022). Edito. https://www.ofii.fr/wp-content/uploads/2022/07/HR_RA_OFII_2021_21x297_p3_p114_compressed.pdf

Co-funded by
the European Union

Κατά την πρώτη τους είσοδο στη χώρα, περνούν από διοικητικούς και ιατρικούς ελέγχους. Μόλις ολοκληρωθεί το πρώτο βήμα, όσοι θέλουν να ζητήσουν διεθνή προστασία (άσυλο) υποβάλουν αίτηση η οποία θα εξεταστεί από τη Γαλλική Υπηρεσία Προσφύγων και Προστασίας των Ανιθαγενών ([OFPRA](#), 2023)

ή το Διεθνές Δικαστήριο Ασύλου ([CNDA](#), 2023). Κατά τη διάρκεια της περιόδου εξέτασης, οι αιτούντες άσυλο λαμβάνουν προσωρινή άδεια παραμονής στη χώρα, καθώς και υλική βοήθεια με τη μορφή επιδόματος και στέγασης σε κέντρο ασύλου.

Το Γαλλικό Γραφείο Μετανάστευσης και Ένταξης (OFII) είναι υπεύθυνο για τον προσδιορισμό του επιπέδου εκπαίδευσης των μεταναστών. Στο πλαίσιο του «Δημοκρατικό Σύμφωνο Ένταξης» (CIR) ([Service Public](#), 2021) και σύμφωνα με τα αποτελέσματα των γλωσσικών τους εξετάσεων, οι μετανάστες πρέπει είτε να παρακολουθήσουν υποχρεωτικά μαθήματα γαλλικής γλώσσας είτε να απαλλαγούν για να περάσουν τις εξετάσεις για το επίπεδο A1 (**Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς**).

Ανάλογα με την κατάσταση τους στην Γαλλία, προτείνεται στους μετανάστες στέγαση σε διαφορετικά ιδρύματα ([CIMADE](#), 2019):

- Περιφερειακές λύσεις στέγασης έκτακτης ανάγκης (HUDA) ([Gouv.fr](#), 2023),
- Κέντρο υποδοχής αιτούντων άσυλο: Στέγαση για άτομα των οποίων η αίτηση διεθνούς προστασίας εκκρεμεί (CADA) ([RFSMS](#), 2023),
- Κέντρα προσωρινής φιλοξενίας για όσους έχουν λάβει διεθνή προστασία. Παρέχουν επίσης βοήθεια για την κοινωνικοοικονομική ένταξη (CPH).

Η ένταξη των μεταναστών στην γαλλική αγορά εργασίας

Από τη στιγμή που ένας ενήλικος μετανάστης διαθέτει άδεια παραμονής στη Γαλλία, υποστηρίζεται από το κέντρο απασχόλησης (Pole Emploi) για να βρει μια θέση εργασίας που ανταποκρίνεται στις ανάγκες του/της. Τα τρέχοντα ποσοστά ανεργίας προσεγγίζουν το 7% στη μητροπολιτική Γαλλία ([Insee](#), 2023). Και στα δύο φύλα, τα υψηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στην ομάδα των 15-25 ετών γυναίκες: 14,8%, άντρες: 18,6%). Η ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας επηρεάζεται ιδιαίτερα από παράγοντες όπως η καταγωγή και η εθνικότητα, το μορφωτικό επίπεδο, ο χρόνος παραμονής στη Γαλλία, η έλλειψη αναγνώρισης των προσόντων, καθώς και οι γλωσσικές δεξιότητες ([Brinbaum](#), Υ., 2018, [Chiswick & Miller](#), 2014). Οι μετανάστες που βρίσκουν εργασία συχνά το κάνουν μέσω των προσωπικών τους δικτύων. Μέρος της λύσης για την αύξηση της απασχόλησης των μεταναστών είναι η αύξηση της κατανόησης της γαλλικής αγοράς εργασίας, καθώς και τους επιπέδου της γαλλικής γλώσσας ([Brinbaum](#), Υ. 2018), αντί να ακολουθούν μόνο μια (μη υποχρεωτική) κατάρτιση για να έχουν πρόσβαση σε θέσεις ειδικευμένου προσωπικού. Με αυτό τον τρόπο, οι μετανάστες που θα έχουν κατανοήσει τη γαλλική αγορά εργασίας και θα έχουν μάθει τη γαλλική γλώσσα, θα είναι εξειδικευμένοι και θα τους προσφέρονται κενές θέσεις εργασίας.

Δύο σχέδια κατάρτισης-εργασίας λειτουργούν σήμερα στη Γαλλία ([Prefecture](#), 2023, p.83-85):

Co-funded by
the European Union

- Το πρόγραμμα Στέγασης, Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Στήριξης της Απασχόλησης των ανθρώπων (HOPE) αποσκοπεί στη διευκόλυνση της ένταξης των μεταναστών στη γαλλική κοινωνία και, κατά συνέπεια, στην πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας. Η προσέγγιση αυτού του σχεδίου είναι η κατάρτιση των μεταναστών που αναζητούν εργασία για (εξειδικευμένες) θέσεις εργασίας σε τομείς που παρουσιάζουν ελλείψεις. Περιλαμβάνει επίσης σχέδια στέγασης καθώς και διοικητική και κοινωνική υποστήριξη,
- Το πρόγραμμα Παγκόσμια Φροντίδα και Ένταξη των Μεταναστών (AGIR) είναι ένα σχέδιο που συντονίζει δράσεις από διάφορους οργανισμούς προκειμένου να βοηθήσει τους πρόσφυγες με την φιλοξενία, την κατάρτιση και τη διοικητική υποστήριξη για μια μέση περίοδο 20 μηνών.

Η ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας στην περιοχή Haute-Garonne

Το 2019, η περιοχή Haute-Garonne έχει ποσοστό απασχόλησης 75,3% για τους κατοίκους ηλικίας 15-64. Οι Ουκρανοί Μετανάστες διαθέτουν προσωρινή άδεια παραμονής στη Γαλλία, η οποία τους επιτρέπει να βρουν εργασία ([France bleu](#), 2023). Επί του παρόντος, υπάρχουν ελάχιστα στοιχεία για την ένταξη των μεταναστών στη τοπική αγορά εργασίας στην περιοχή Haute-Garonne, αν και ορισμένοι επαγγελματικοί και μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί συγκεντρώνουν ορισμένα στοιχεία σχετικά με την απασχόληση, προκειμένου να εξετάσουν τις ανάγκες της αγοράς προς όφελος των αναζητούντων εργασία και των εργοδοτών. Στην πραγματικότητα, κάθε χρόνο, ο γαλλικός οργανισμός αναζήτησης εργασίας καταγράφει τις θέσεις εργασίας με τις περισσότερες προσφορές εργασίας τόσο σε περιφερειακό επίπεδο όσο και σε επίπεδο νομών ([IMT de Pole Emploi](#), 2023). Για παράδειγμα: η προσωπική φροντίδα (φροντίδα παιδιών, φροντίδα ενηλίκων), τα λογιστικά, οι φροντιστές, οι βοηθοί παραγγελιών, όλες οι θέσεις εργασίας εμφανίζονται με τον σύνδεσμο των προσφορών εργασίας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία ενός τοπικού οργανισμού αγοράς εργασίας, του Job-en-Comminges, οι κύριοι τομείς πρόσληψης γύρω από την περιοχή Saint-Gaudens είναι οι εξής: υγειονομική περίθαλψη (νοσοκόμες/νοσηλεύτες, νοσηλευτικό προσωπικό, βοηθοί προσωπικής φροντίδας), κατασκευαστικές βιομηχανίες, βιομηχανίες (μηχανικός), εστίαση και υπηρεσίες εστίασης και μεγάλα καταστήματα λιανικής (προϊστάμενος τμήματος). Δεν υπάρχουν, ωστόσο, δεδομένα σχετικά με το βαθμό στον οποίο οι μετανάστες απασχολούνται σε αυτούς τους τομείς.

Η έλλειψη πληροφοριών σχετικά με την ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας μπορεί να έχει διαφορετικές εξηγήσεις:

- οι μετανάστες που αναζητούν εργασία δεσμεύονται σε μια κατάρτιση και δεν προσεγγίζουν πλήρως την αγορά εργασίας μακροπρόθεσμα ώστε να ληφθούν υπόψη στα ποσοστά,
- οι μετανάστες που αναζητούν εργασία έχουν μετακινηθεί σε άλλη περιφέρεια, νομό ή διοικητική συνοικία,
- οι μετανάστες που αναζητούν εργασία έχουν μετακινηθεί έξω από τη Γαλλία,

Co-funded by
the European Union

- οι μετανάστες που αναζητούν εργασία ή τα άτομα με μεταναστευτικό προφίλ δεν αποτελούν (ακόμη) τμήμα του πληθυσμού που λαμβάνεται υπόψη κατά την κατάρτιση των στατιστικών στοιχείων για την αγορά εργασίας.

Παρόλα αυτά, στη διοικητική περιφέρεια Comminges, οι μετανάστες μπορούν να έχουν μια πλήρη διαδικασία κατάρτισης για την ένταξη στην εργασία στο AFIDEL, εφόσον η άδεια διαμονής τους είναι έγκυρη και η κατοικία τους είναι σταθερή. Για να γίνει αυτό, πρέπει:

- να παρακολουθήσουν υποχρεωτική γλωσσική κατάρτιση OFII για το πρώτο επίπεδο γλωσσομάθειας (A1),
- να παρακολουθήσουν μια δεύτερη γλωσσική κατάρτιση για το δεύτερο επίπεδο γλωσσομάθειας (A2),
- να παρακολουθήσουν μια τρίτη γλωσσική κατάρτιση για να συμμετέχουν στις εξετάσεις (DELF) και να πιστοποιήσουν το επίπεδο γλωσσομάθειας A2/B1, καθώς και μια πρακτική άσκηση για να επιβεβαιώσουν τους επαγγελματικούς τους στόχους,
- να παρακολουθήσουν μια γαλλόφωνη κατάρτιση για την μελλοντική τους εργασία,
- να εργαστούν σε έναν βιολογικό κήπο του Δικτύου *Cocagne*, γνωστό ως πρόγραμμα «πρόνοια για την εργασία».

Co-funded by
the European Union

Η Μετανάστευση στην Ελλάδα

Η Ελλάδα αποτελεί μια από τις κύριες πύλες εισόδου στην ΕΕ για τους μετανάστες από την Ασία και την Αφρική που προσπαθούν να ξεφύγουν από τον πόλεμο και τις οικονομικές δυσκολίες στις χώρες τους. Σύμφωνα με την Έγγραφο Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (2022), 147.420 πρόσφυγες και 22.117 αιτούντες άσυλο βρίσκονταν στην Ελλάδα τον Ιούνιο του 2022. Συνολικά, 18.780 άτομα εκτιμάται ότι εισήλθαν στην Ελλάδα εκείνο το έτος, είτε μέσω χερσαίων είτε μέσω θαλάσσιων συνόρων. Από αυτούς, η πλειονότητα ήταν άντρες (57.4%), ακολουθούμενοι από γυναίκες (21.6%) και ανηλίκους (21%) (Operational Data Portal UNHCR, 2023). Μεταξύ των 28,320 αιτήσεων ασύλου που υποβλήθηκαν το 2021, οι περισσότερες αφορούσαν άτομα από το Αφγανιστάν, το Πακιστάν, τη Συρία, το Μπαγκλαντές, την Τουρκία, το Ιράκ και τη Σομαλία. Αναφέρθηκαν σημαντικές καθυστερήσεις στη διεκπεραίωση των αιτήσεων και στο 60% των αιτήσεων χορηγήθηκε καθεστώς διεθνούς προστασίας, πρόσφυγα ή καθεστώς επικουρικής προστασίας (Greek Council for Refugees, 2023). Ο συνολικός αριθμός των υπηκόων τρίτων χωρών που κρατήθηκαν στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης Προσφύγων (ΚΥΤ) και στις Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές Προσφύγων (ΚΕΔ) κατά τη διάρκεια του 2021 ήταν 12.020, εκ των οποίων οι 6.447 ήταν αιτούντες άσυλο (GCR, 2023).

Ο πόλεμος στην Ουκρανία, καθώς και η πανδημία Covid-19, επιβάρυναν όλο και περισσότερο τις υποδομές υποδοχής μεταναστών της χώρας, ιδιαίτερα σε μια χώρα που είχε ήδη πληγεί σε μεγάλο βαθμό από τις εθνικές πολιτικές λιτότητας. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19, οι πρόσφυγες περιορίστηκαν σε ήδη υπερπλήρη κέντρα υποδοχής. (Brändle, Eisele & Trenz, 2019; Cinally & Trenz, 2018, Triandafyllidou, 2022). Επιπλέον, σύμφωνα με το ΟΡΟΡΑ (2023), ο αριθμός των πολιτών Ουκρανίας που εισήλθαν στη χώρα μετά την έναρξη της εισβολής της Ρωσίας εκτιμάται σε περίπου 77.258 άτομα και ο αριθμός εκείνων που εισήλθαν σε καθεστώς προσωρινής προστασίας σε περίπου 21.202 άτομα.

Μετά την Συμφωνία ΕΕ Τουρκίας του 2016, η οποία οδήγησε στο κλείσιμο της μεταναστευτικής οδού των Δυτικών Βαλκανίων, το καθεστώς της Ελλάδας μεταβλήθηκε από από πύλη διέλευσης σε προορισμό προσφύγων. Ως εκ τούτου, η επίσημη πολιτική για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες μετατόπισε το επίκεντρό της από την ανθρωπιστική υποστήριξη προς πιο μακροπρόθεσμες λύσεις. Η νέα Εθνική Στρατηγική για την ένταξη, η οποία υιοθετήθηκε το 2021, διέυρνε τις πολιτικές για την πρόσβαση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση των μεταναστών στην χώρα, τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την δημιουργία θέσεων εργασίας σε κρίσιμους τομείς της ελληνικής οικονομίας. Το σκεπτικό της συγκεκριμένης πολιτικής ήταν η αύξηση του ΑΕΠ, προς όφελος τόσο των Ελλήνων όσο και των προσφύγων, καθώς και η διευκόλυνση των μετεγκαταστάσεων σε άλλες χώρες και η εφαρμογή πολιτικών επιστροφής. Η Εθνική Στρατηγική προβλέπει μηχανισμούς συντονισμού μεταξύ εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών. Σημαντικό ρόλο στην προετοιμασία, την ανάπτυξη και την εφαρμογή της στρατηγικής διαδραμάτισαν και άλλοι φορείς, such as διεθνείς και εγχώριες ΜΚΟ (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2021).

Παρά τις προόδους στην μεταναστευτική πολιτική, το Human Rights Watch (2022) ανέφερε μεγάλο αριθμό παραβιάσεων των δικαιωμάτων των μεταναστών στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων βίαιων πρακτικών στα σύνορα, αυθαίρετης κράτησης και θανάτων στα ελληνικά σύνορα. Οι πρακτικές αυτές έχουν επικριθεί περαιτέρω από την Έγγραφο Αρμοστεία του ΟΗΕ, τον ΔΟΜ, τον Ειδικό Εισηγητή του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, τον Επίτροπο του

Co-funded by
the European Union

Συμβουλίου της Ευρώπης, τον Έλληνα Συνήγορο του Πολίτη και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Το δύσκολο εγχώριο πλαίσιο τα τελευταία χρόνια έχει ως αποτέλεσμα τμήματα της κοινής γνώμης να είναι επιφυλακτικά απέναντι στην μετανάστευση (Dixon et al., 2019). Ανεξάρτητα από αυτό, το ελληνικό πλαίσιο χαρακτηρίζεται από μια έντονη κινητοποίηση των τοπικών κοινοτήτων και των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται για την υποστήριξη των μεταναστών στα σύνορα, στα κέντρα υποδοχής και στις τοπικές κοινότητες (Kousis, Chatzidaki, Kafetsios, 2022).

Κοινωνική Ενσωμάτωση

Παρόλο που ο αριθμός των θέσεων υποδοχής προσφύγων και μεταναστών στην Ελλάδα έχει αυξηθεί μέσω των προσωρινών καταυλισμών και του προγράμματος φιλοξενίας της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού αυτού πλήττεται από τη φτώχεια και την έλλειψη στέγης. Το πρόγραμμα ESTIA (Emergency Support to Integration and Accommodation - Στήριξη Έκτακτης Ανάγκης για Ένταξη και Στέγαση), που υλοποιήθηκε από κοινού μεταξύ 2015 και 2021 από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, την ελληνική κυβέρνηση και ΜΚΟ, με την οικονομική υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρείχε στέγαση σε 73.000 άτομα και χρηματική βοήθεια σε 200.000 σε όλη τη χώρα (UNHCR Greece, 2021). Ενώ το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου συνέχισε το πρόγραμμα με το ESTIA II, ο αριθμός των μεταναστών που φιλοξενήθηκαν μέσω του προγράμματος μειώθηκε σημαντικά και ανακοινώθηκε ότι το πρόγραμμα θα τερματιστεί στο τέλος του 2022 (Greek Council for Refugees & European Council on Refugees and Exiles, 2021).

Μεταξύ Ιουνίου 2019 και Δεκεμβρίου 2021, ένα άλλο πρόγραμμα, το HELIOS (Hellenic Integration Support for Beneficiaries of International Protection - Ελληνική Υποστήριξη Ένταξης Δικαιούχων Διεθνούς Προστασίας) υποστηρίχθηκε από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και υλοποιήθηκε από τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ) στην Ελλάδα σε συνεργασία με την ελληνική κυβέρνηση και ΜΚΟ. Το έργο υποστηρίζει και προωθεί την ένταξη των δικαιούχων διεθνούς προστασίας παρέχοντας μαθήματα ένταξης, υποστήριξη στέγασης, υποστήριξη της απασχολησιμότητας, παρακολούθηση της ένταξης και ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινοτήτων. Τον Αύγουστο του 2021, 32.380 δικαιούχοι είχαν εγγραφεί στο πρόγραμμα με 5.983 υποστηριζόμενα νοικοκυριά, 15.132 άτομα είχαν επωφεληθεί από επιδοτήσεις ενοικίου (λιγότερο από το 4% αυτών ήταν στην Δυτική Ελλάδα), 5.799 είχαν εγγραφεί σε μαθήματα ένταξης και 5.632 είχαν επωφεληθεί από συνεδρίες συμβουλευτικής εργασίας (Hellenic Integration Support for Beneficiaries of International Protection, 2021). Από το 2022, οι ελληνικές αρχές ανέλαβαν τη διαχείριση και τη χρηματοδότηση του προγράμματος, με αποτέλεσμα 4.719 επιπλέον άτομα να επωφεληθούν από νέες συμβάσεις μίσθωσης (Hellenic Integration Support for Beneficiaries of International Protection, 2022).

Αγορά εργασίας και Εκπαίδευση

Παρά το γεγονός ότι οι αιτούντες άσυλο έχουν δικαίωμα πρόσβασης στην αγορά εργασίας έξι μήνες μετά την υποβολή της αίτησής τους για διεθνή προστασία, πολλοί εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε αυτό. Στο τέλος του 2021, λιγότερο από το 50% των ενήλικων αιτούντων άσυλο (9.707 από τους 15.793) είχαν καταφέρει να αποκτήσουν αριθμό κοινωνικής ασφάλισης. Άλλα συνήθη εμπόδια αντιμετωπίζουν όταν προσπαθούν να ανοίξουν τραπεζικό λογαριασμό ή να αποκτήσουν κάρτα ανεργίας (GCR, 2021).

Co-funded by
the European Union

Μεταξύ των αιτούντων άσυλο που καταφέρνουν να εργαστούν, οι περισσότεροι εργάζονται άτυπα, χωρίς πρόσβαση στην κοινωνική ασφάλιση. Επιπλέον, η έλλειψη επίσημων εγγράφων δυσχεραίνει την πρόσβαση των αιτούντων άσυλο στην επαγγελματική κατάρτιση. Μια έρευνα σχετικά με το εκπαιδευτικό υπόβαθρο και τις επαγγελματικές δεξιότητες των αιτούντων άσυλο και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, που διεξήχθη από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες τον Απρίλιο και τον Μάιο του 2021, διαπίστωσε ότι τα άτομα διέθεταν δεξιότητες σε 20 διαφορετικούς τομείς, όπως το εμπόριο, η μηχανική, η μεταποίηση και η κοινωνική εργασία. Μόνο το 7% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι δεν είχε προηγούμενο επάγγελμα ή δεξιότητες. Επιπλέον, το 78% των ερωτηθέντων είχε τουλάχιστον κάποια τυπική εκπαίδευση και το 8% είχε σπουδάσει σε πανεπιστήμιο (UNHCR Greece, 2021).

Η κατάσταση στην Πάτρα

Στην Δυτική Ελλάδα, 146 άτομα περιμένουν την εξέταση των αιτήσεων ασύλου τους από τον Δεκέμβριο του 2022 (Ministry of Migration & Asylum, 2022). Ωστόσο, ο μεταναστευτικός πληθυσμός που διαμένει στην περιφέρεια και ιδιαίτερα στην Πάτρα θεωρείται πολύ υψηλότερος, με εκτιμήσεις για περίπου 600 – 1000 άτομα², η πλειοψηφία των οποίων είναι οι λεγόμενοι παράτυποι μετανάστες που ζουν σε παλιά, εγκαταλελειμμένα εργοστάσια στην ακτογραμμή της Πάτρας. Οι περισσότεροι από αυτούς έχουν την πρόθεση να φύγουν από την Ελλάδα και να προσπαθήσουν να φτάσουν στην Βόρεια Ευρώπη. Ο πληθυσμός αυτός είναι ιδιαίτερα ευάλωτος στην κακομεταχείριση, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομικής βίας, το φόβου απέλασης και της λήψης περιορισμένης κοινωνικής βοήθειας από το κράτος. Οι καταγεγραμμένοι και μη καταγεγραμμένοι μετανάστες στην Πάτρα εργάζονται συνήθως στον αγροτικό τομέα, ως προσωπικό παροχής υπηρεσιών σε μεμονωμένα σπίτια ή σε εργοστάσια ανακύκλωσης. Σύμφωνα με τον τοπικό τύπο και τον πρόεδρο του Ελληνοουκρανικού Συλλόγου Φιλίας «Ο Φάρος» (2023), ο αριθμός των Ουκρανών προσφύγων στην Πάτρα υπολογίζεται σε περίπου 40 άτομα, 17 οικογένειες και οι περισσότεροι από αυτούς απασχολούνται στον τομέα της φιλοξενίας και ως φροντιστές ηλικιωμένων (The BEST portal, 2023). Επίσημα στοιχεία και αναφορές σχετικά με τον αριθμό των μεταναστών και προσφύγων που εργάζονται στον τομέα της πράσινης οικονομίας στην Ελλάδα ή στην Πάτρα δεν υπάρχουν.

² Δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία για τον ακριβή αριθμό των παράτυπων προσφύγων στην Πάτρα, οι εκτιμήσεις γίνονται από μαρτυρίες.

Co-funded by
the European Union

Η Μετανάστευση στην Ιταλία

Η γεωγραφία καθιστά την Ιταλία μια φυσική πύλη προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδίως για όσους προέρχονται από την Αφρική, τη Μέση Ανατολή ή τη Νότια Ασία. Στην πραγματικότητα, δύο από τις τρεις κύριες θαλάσσιες μεταναστευτικές διαδρομές προς την ΕΕ, μέσω της Ανατολικής και Κεντρικής Μεσογείου, καταλήγουν στην Ιταλία³. Η βαλκανική διαδρομή (από ξηράς) είναι, προς το παρόν, η πιο χρησιμοποιημένη διαδρομή προς την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι μετανάστες που φθάνουν από αυτή τη διαδρομή κατευθύνονται συχνά προς τη Γερμανία, μια διαδρομή που περιλαμβάνει μια παράκαμψη προς την Τερνέστη, η οποία βρίσκεται στα σύνορα με την Σλοβενία.

Επομένως, ίσως δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι η Ιταλία είναι ο τέταρτος αποδέκτης αιτήσεων ασύλου στην Ευρώπη, με 53.610⁴ αιτήσεις το 2021, μετά τη Γερμανία (190.545), τη Γαλλία (120.685) και την Ισπανία (65.295). **Μέχρι στιγμής, από το 2018 έως το 2021, 177.950 άτομα έχουν αποκτήσει καθεστώς πρόσφυγα στην Ιταλία.**⁵

Εικόνα 2: Διαδρομές μετανάστευσης⁶

Από τις αρχές του 2016, 124.475 μετανάστες έχουν στην Ιταλία μέσω της Μεσογειακής οδού. Η πλειονότητα έφτασε από την Υποσαχάρια Αφρική μέσω του Στενού της Σικελίας (διαδρομή Δύση - Ανατολή), μετά από ένα μακρύ και δύσκολο ταξίδι γεμάτο εμπόδια και καταλήγοντας σε έναν εξαιρετικά επικίνδυνο διάπλου της Μεσογείου θάλασσας. Ενώ η χερσαία οδός, γνωστή ως «βαλκανική οδός», χρησιμοποιείται εδώ και πολλές δεκαετίες από πληθυσμούς που διαφεύγουν από τον πόλεμο και τα ολοκληρωτικά καθεστώτα, τα τελευταία χρόνια έχει γίνει το σκηνικό μιας ανθρωπιστικής τραγωδίας. Χιλιάδες μετανάστες κατά μήκος της διαδρομής ζουν και ταξιδεύουν σε εξαιρετικά κακές συνθήκες, αντιμετωπίζοντας διώξεις και βία.

Πολλοί μετανάστες που φθάνουν στην Ιταλία δεν επιθυμούν να παραμείνουν οριστικά εκεί, αλλά επιδιώκουν να συνεχίσουν προς τη Βόρεια Ευρώπη, είτε επειδή έχουν ήδη οικογένεια ή φίλους για να επανενωθούν είτε επειδή βλέπουν μεγαλύτερες δυνατότητες ένταξης αλλού.

Εστίαση στους Ασυνόδετους αλλοδαπούς ανηλίκους

Οι δραστηριότητες του *Duemilauno Agenzia Sociale* στον τομέα της μετανάστευσης απευθύνονται κυρίως στην ομάδα του ασυνόδετων ανηλίκων αλλοδαπών. Στην πραγματικότητα, ο συνεταιρισμός, σε συνεργασία με τοπικούς φορείς και δημόσιες αρχές, ξεκινώντας από το 2016, δημιούργησε ένα μεγάλο δίκτυο δομών (βραχυπρόθεσμες, μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες

³ <https://www.internazionale.it/notizie/2016/09/13/rotte-migranti-africa-italia>

⁴ <https://www.openpolis.it/litalia-riceve-meno-richiedenti-asilo-degli-altri-grandi-paesi-ue/>

⁵ <http://www.libertaciviliimmigrazione.dlci.interno.gov.it/it/documentazione/statistica/i-numeri-del-lasilo>

⁶ <https://www.limesonline.com/afghanistan-migranti-italia-africa-medio-oriente-guerre-carta/124790>

Co-funded by
the European Union

κοινοτήτες), ικανών να φιλοξενήσουν ασυνόδευτους ανήλικους και να τους συνοδεύσουν σε μια πορεία σταδιακής αυτονομίας και ένταξης, συμβατή με τη νομική και την ειδική ιταλική κατάσταση.

Η κατάσταση των ασυνόδευτων αλλοδαπών ανηλίκων – νομικό πλαίσιο

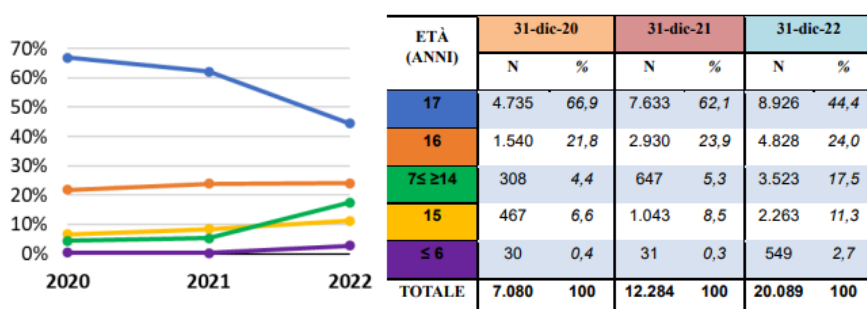
Το 2017, η Ιταλία έγινε η πρώτη ευρωπαϊκή χώρα που θέσπισε νομοθεσία ειδικά για την ενίσχυση των δικαιωμάτων και της κατάστασης των ασυνόδευτων αλλοδαπών ανηλίκων, τον λεγόμενο νόμο «Zampa» (αριθμ. 47/2017, νόμος «Zampa»).⁷ Συγκεκριμένα, ο νόμος εισάγει ρητά την απαγόρευση της απόρριψης ασυνόδευτων ανηλίκων στα σύνορα.

Ακόμη κι αν ο νόμος «Zampa» θεωρεί τους ασυνόδευτους αλλοδαπούς ανηλίκους με τον ίδιο τρόπο όπως και τους Ιταλούς εφήβους, υπάρχει σημαντικό χάσμα μεταξύ νόμου και πραγματικότητας. Χρειάζονται επείγοντως πολιτικές οι οποίες βελτιώνουν αποτελεσματικά τις ευκαιρίες που προσφέρονται στους αλλοδαπούς ανηλίκους, όχι μόνο για να ανταποκριθούν στις ανάγκες και τις δυνατότητες των ανηλίκων, αλλά και στο πλαίσιο της γήρανσης του ιταλικού πληθυσμού.

Η κατάσταση είναι περίπλοκη, εν μέρει λόγω του αυξανόμενου αριθμού αφίξεων ασυνόδευτων αλλοδαπών ανηλίκων.

Μεταξύ Ιανουαρίου 2021 και Ιουνίου 2022, ο αριθμός των ασυνόδευτων αλλοδαπών ανηλίκων που έφτασαν στην Ιταλία αυξήθηκε κατά σχεδόν 100%. Αυτό οφείλεται κυρίως στον πόλεμο και την επακόλουθη ανθρωπιστική κρίση στην Ουκρανία.⁸ Το 28% προέρχεται από τη χώρα αυτή.

Στις 31 Δεκεμβρίου του 2022 έχουν καταγραφεί στην Ιταλία 20.089 ασυνόδευτοι αλλοδαποί ανήλικοι, σημειώνοντας απότομη αύξηση σε σχέση με το 2021 (+64%) λόγω της ανθρωπιστικής κρίσης που πλήττει την Ουκρανία από τον Φεβρουάριο του 2022. Οι ασυνόδευτοι αλλοδαποί ανήλικοι είναι στην πλειονότητά τους άντρες (85.1%) και είναι κυρίως 17 (44.4%), 16 (24%) ή 7 έως 14 χρονών (17.5%), κυρίως από την Ουκρανία (5.042 minors), την Αίγυπτο (4.899), την Τυνησία (1.800), την Αλβανία (1.347) και το Πακιστάν (1.082).⁹

Διάγραμμα 2: Κατανομή των ασυνόδευτων ανηλίκων στις 31.12.2022 ανά ηλικιακή ομάδα. Σύγκριση με την κατάσταση στις 31.12.2021 και στις 31.12.2020

⁷ <https://openmigration.org/analisi/la-legge-zampa-sui-minori-stranieri-non-accompagnati-in-5-punti/>

⁸

<https://www.agensir.it/quotidiano/2022/10/7/minori-stranieri-non-accompagnati-caritas-e-migrantes-nellultimo-anno-preoccupante-aumento-servono-politiche-ad-hoc/>

⁹

<https://www.lavoro.gov.it/temi-e-priorita/immigrazione/focus-on/minori-stranieri/Documents/Rapporto-approfondimento-semestrale-MSNA-31-dicembre-2022.pdf>

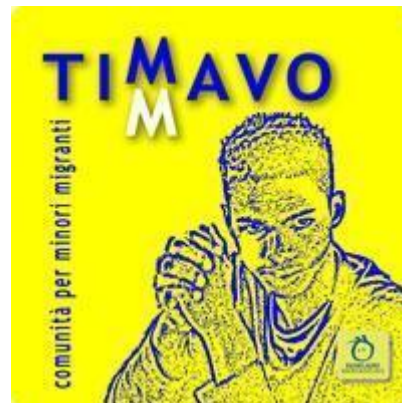
Co-funded by
the European Union

Ασυνόδευτοι ανήλικοι στην Τεργέστη από την περίοδο του κορονοϊού (από τον Απρίλιο του 2020 σε εξέλιξη) - μια σύντομη αφήγηση

Από το 2020, λόγω της κατάστασης της πανδημίας, έχουν οργανωθεί νέες υπηρεσίες για τους πρόσφυγες και τους ασυνόδευτους ανηλίκους που φτάνουν στην Ιταλία και την Τεργέστη.

Κατά τους πρώτους μήνες της επιδημίας του ιού Covid-19 outbreak, εφαρμόστηκε 14ήμερη περίοδος καραντίνας («εμπιστευτική απομόνωση») για τους ασυνόδευτους ανηλίκους που έφταναν στην Τεργέστη, προκειμένου να αποφευχθεί η εξάπλωση του ιού στις κοινότητες. Τα μέτρα αυτά ενεργοποιήθηκαν από τις Κοινωνικές Υπηρεσίες του Δήμου της Τεργέστης σε συνεργασία με συνεταιρισμούς όπως το *Duemilauno Agenzia Sociale*. Κατά τη διάρκεια της παραμονής τους σε καραντίνα, οι ανήλικοι είχαν τη δυνατότητα νομικής συμβουλευτικής σε σχέση με την κατάστασή τους και τις δυνατότητες παρακολούθησης. Επιπλέον, οι ανήλικοι έλαβαν ιατρική περίθαλψη πρώτης γραμμής, καθώς και πρόσβαση σε συνθήκες υγιεινής και υγιεινή διατροφή και υποστήριξη σε σχέση με την ψυχική τους υγεία. Οι ανήλικοι που έγιναν δεκτοί σε αυτές τις υπηρεσίες, συχνά έφταναν σε αρκετά κακή φυσική κατάσταση, αφού είχαν επιβιώσει από το τελευταίο τμήμα της διαδρομής, που αναφέρεται από τους μετανάστες ως «το παιχνίδι», το οποίο ξεκινά από τη Σερβία/Βοσνία και περιλαμβάνει τη διάσχιση των δασών της Κροατίας και της Σλοβενίας με τα πόδια για δύο ή τρεις εβδομάδες. Οι πληγές στα άκρα, οι τραυματισμοί, οι μολύνσεις από ψώρα και τα γαστρεντερικά προβλήματα είναι συνηθισμένα.

Για πολλούς ανηλίκους ήταν αρκετά δύσκολο να κατανοήσουν και να αποδεχθούν το μέτρο της προληπτικής απομόνωσης. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι εργασίες ευαισθητοποίησης αποτέλεσαν σημαντική επένδυση κατά την περίοδο Covid-19. Όχι μόνο όσον αφορά τους ανηλίκους, αλλά και τις οικογένειές τους, οι οποίες ανέμεναν να τους συναντήσουν αμέσως στον τελικό προορισμό τους (Γαλλία, Γερμανία...).

Το 2022, με τη λήξη της έκτακτης ανάγκης του Covid-19, ο δήμος της Τεργέστης, σε συνεργασία με το *Duemilauno Agenzia Sociale* και άλλους τοπικούς φορείς (ενώσεις, συντορική αστυνομία, κοινωνικούς συνεταιρισμούς...), υλοποίησε προγράμματα φιλοξενίας για νέους ασυνόδευτους μετανάστες. Κατά τη διάρκεια μιας διαμονής έως 50 ημέρες, οι νέοι μετανάστες αρχίζουν να συμμετέχουν σε πιο δομημένες δραστηριότητες: γλωσσική εκπαίδευση, νομική και ψυχολογική υποστήριξη όταν χρειάζεται, καθώς και υποστήριξη στην συμπλήρωση όλων των σχετικών εγγράφων (άδεια διαμονής αλλοδαπών, φορολογικός κώδικας και κάρτα υγείας). Ένα νέο είδος υπηρεσιών, με στόχο να δημιουργηθεί μια γέφυρα προς τις ήδη υπάρχουσες μακροχρόνιες κοινότητες.

Μετά την αρχική περίοδο, οι ανήλικοι τοποθετούνται σε εκπαιδευτικές υπηρεσίες/μακροχρόνιες κοινότητες όπως η «Κοινότητα Timavo», που δημιουργήθηκε και διαχειρίζεται από το *Duemilauno Agenzia Sociale* από το 2016. Οι νεαροί μετανάστες που αποστέλλονται από τους δήμους, μπορούν να φιλοξενηθούν μέχρι την ηλικία των 18 ή 21 ετών, εφόσον παρακολουθούν σχολικά ή εργασιακά προγράμματα, ή βρίσκονται σε κατάσταση ευαλωτότητας.

Co-funded by
the European Union

Τα εκπαιδευτικά σχέδια και οι δραστηριότητες σε αυτές τις υπηρεσίες προσαρμόζονται στις ανάγκες, τους πόρους και τα ενδιαφέροντα του κάθε ατόμου και στην ενεργοποίηση των τοπικών πόρων. Θεωρούμε ότι αυτή είναι η μόνη έγκυρη μεθοδολογική προσέγγιση, ικανή να δημιουργήσει πραγματικές καταστάσεις ένταξης.

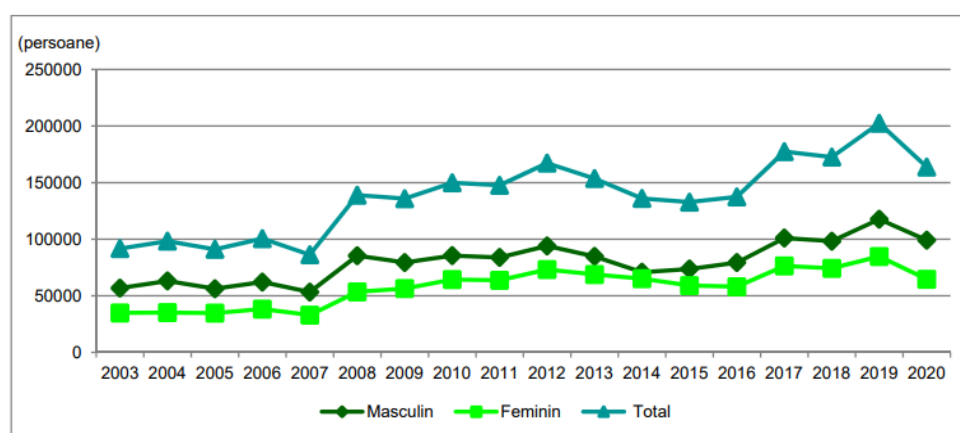

Co-funded by
the European Union

Η Μετανάστευση στη Ρουμανία

Μετά τη Ρουμανική Επανάσταση (Δεκέμβριος 1989), η χώρα παρουσίασε αύξηση της μετανάστευσης, κυρίως φοιτητών ιατρικής και επιχειρηματιών από χώρες όπως η Ιορδανία, το Ιράν, η Αίγυπτος και η Κίνα. Ωστόσο, μετά την ένταξη της Ρουμανίας στην ΕΕ το 2007, η μεταναστευτική τάση αντιστράφηκε. Στις μέρες μας, σύμφωνα με τον *Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ)*¹⁰, με περισσότερους από 4 εκατομμύρια Ρουμάνους να ζουν εκτός της χώρας, η Ρουμανία κατατάσσεται στην 17η θέση μεταξύ των χωρών προέλευσης της μετανάστευσης παγκοσμίως. Η αναλογία μεταξύ του Ρουμανικού πληθυσμού που μετανάστευσε εκτός της χώρας και του πληθυσμού άλλης εθνικότητας που μετανάστευσε στην Ρουμανία είναι περίπου 6 προς 1, καθώς ο αριθμός των Ρουμάνων μεταναστών είναι 6 φορές μεγαλύτερος από τον αριθμό των ξένων μεταναστών που βρίσκονταν στη χώρα στο τέλος του 2020.

Διάγραμμα 3: Ροή μεταναστών κατά την περίοδο 2003-2020¹¹

Η έκθεση της Γενικής Επιθεώρησης Μετανάστευσης (ΓΕΜ)¹² αναφέρει ότι, το 2021, πάνω από **148.000 μετανάστες καταγράφηκαν στη Ρουμανία**, εκ των οποίων πάνω από **96.000 ήταν από τρίτες χώρες**, οι περισσότεροι από την **Μολδαβία, την Τουρκία, την Κίνα, την Συρία, το Νεπάλ** και πάνω από **52.000 είναι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης/ του ΕΟΧ / της Ελβετίας**, οι περισσότεροι από τους οποίους προέρχονται από την **Ιταλία, τη Γερμανία και τη Γαλλία**. Οι κύριοι σκοποί για τους οποίους οι ξένοι υπήκοοι εγκατέστησαν τη διαμονή τους στο έδαφος της Ρουμανίας είναι η **απασχόληση, οι μετατάξεις για εργασιακούς λόγους, η οικογενειακή επανένωση, οι σπουδές, οι δικαιούχοι μιας μορφής διεθνούς προστασίας** και η εγκατάσταση για κατοικία στο έδαφος της Ρουμανίας. Περισσότερο από το ένα τρίτο των υπηκόων τρίτων χωρών έχουν εγκαταστήσει την προσωρινή τους κατοικία ή διαμονή στο Βουκουρέστι και την Επαρχία Ilfov, ενώ πάνω από **5000** έχουν επιλέξει τις επαρχίες Constanta, Timiș και Cluj.

¹⁰ Romania among the top 20 countries in the world with the highest emigration,

<https://romania.iom.int/news/romania-among-top-20-countries-world-highest-emigration-romanian>

¹¹ Institutul Național de Statistică (2021), *Tendințe Sociale*,

https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/tendinte_sociale_2.pdf

¹² 2021 Retrospective on migration in Romania,

<https://igi.mai.gov.ro/repere-din-activitatea-politistilor-inspectoratului-generalpentru-imigrari-in-anul-2021/>

Co-funded by
the European Union

Ο αριθμός των αιτήσεων ασύλου αυξήθηκε επίσης το 2021, **ανερχόμενος σε 9.591** (σε σύνολο 148.000 μεταναστών) μέχρι το τέλος του έτους. Πρόκειται για αύξηση 36% σε σύγκριση με το 2020. Οι περισσότεροι από αυτούς τους αιτούντες άσυλο προέρχονταν από το **Αφγανιστάν (4.260)**, τη **Συρία (1.243)** και το **Μπαγκλαντές (875)**. Κατά την ίδια περίοδο αναφοράς, 1.120 αιτούντες άσυλο έλαβαν **διεθνή προστασία**¹³. Η έκθεση γνωστοποιεί επίσης ότι **1.625 δικαιούχοι διεθνούς προστασίας** εγγράφηκαν εκ νέου στο **Πρόγραμμα Ένταξης**¹⁴ της Ρουμανίας το 2021, και **738 το ολοκλήρωσαν**.

Σε αντίθεση με την κατάσταση που επικρατεί στα περισσότερα άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, η Ρουμανία έχει σήμερα αρνητικό καθαρό ποσοστό μετανάστευσης, πράγμα που σημαίνει ότι περισσότεροι άνθρωποι αποδημούν παρά μεταναστεύουν.

Οι μετανάστες στην αγορά εργασίας στην Ρουμανία

Η αγορά εργασίας προσέλκυσε, ιδίως ξένους υπηκόους από χώρες της ασιατικής ηπείρου, με τις περισσότερες αιτήσεις να προέρχονται από πολίτες του **Νεπάλ (10.448)**, του **Μπαγκλαντές (8.662)**, της **Σρι Λάνκα (6.799)**, της **Τουρκίας (7.163)** και του **Πακιστάν (5.731)**.

Σύμφωνα με την **κοινωνιολογική μελέτη του 2022**¹⁵, η πλειονότητα των εργαζομένων από τη Νότια Ασία και τη Νοτιοανατολική Ασία είναι **νέοι – 60% μεταξύ 26 και 35 ετών, 37% μεταξύ 18 και 25 ετών, μόνο 2% μεταξύ 36 και 45 ετών και 1% άνω των 45 ετών**. Ο μέσος όρος ηλικίας είναι τα 27 έτη. Επίσης, η μελέτη έδειξε ότι 3 στους 4 εργαζομένους από τρίτες χώρες, εκτός ΕΕ, στη Ρουμανία είναι **άνδρες (76,8%) και μόνο το 23,2% είναι γυναίκες**. Η πλειονότητα αυτών είναι εργαζόμενοι με δευτεροβάθμια εκπαίδευση και μόνο λίγοι από αυτούς είναι ειδικευμένοι. Η πλειονότητα εργάζεται στις κατασκευές (39%), ακολουθούμενη από τις υπηρεσίες (14%) και τις μεταφορές, τα logistics, την καθαριότητα κ.λπ.

Η τοπική κατάσταση στην Σουτσεάβα της Ρουμανίας

Ο αριθμός των μεταναστών που εγκαταστάθηκαν μόνιμα στο δήμο της Σουτσεάβα αυξήθηκε σημαντικά κατά την τελευταία δεκαετία, ιδίως το 2017, όταν σημειώθηκε αύξηση στον αριθμό τους κατά 3.000 και πλέον σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Τα τελευταία στοιχεία του 2019 δείχνουν ότι 1.198 μετανάστες εγκαταστάθηκαν στο δήμο της Σουτσεάβα, μειωμένοι κατά περίπου 57% σε σύγκριση με το 2018 (2.804 μετανάστες).

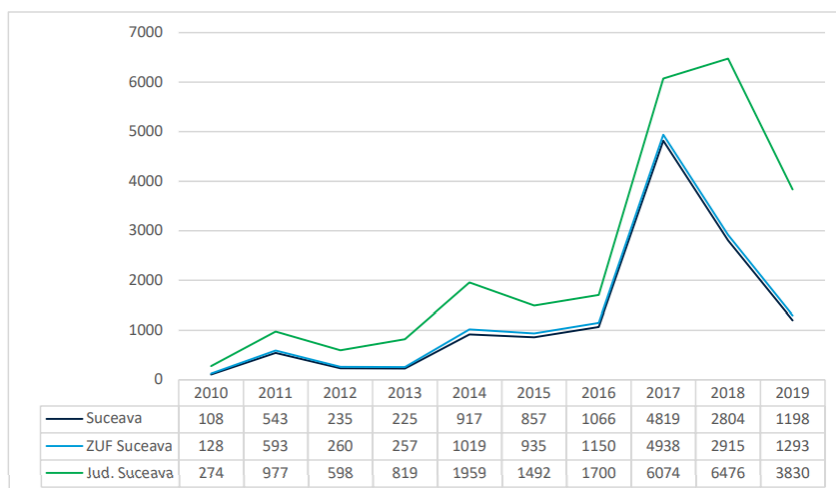
¹³ Applying for asylum, <https://help.unhcr.org/romania/applying-for-asylum/>

¹⁴ Integration Program, <https://igi.mai.gov.ro/en/integration-program/>

¹⁵ Sociological study "Workers from Asia - solution for the labour shortage in Romania" (2022), by the EWL Migration Platform, Foundation for the Support of Migrants on the Labour Market 'EWL' and the Centre for East European Studies at the University of Warsaw, https://ewl.com.pl/wp-content/uploads/2022/12/EWL_WORKERS_FROM_ASIA_IN_ROMANIA_EN_FINAL.pdf

Co-funded by
the European Union

Διάγραμμα 4: Η εξέλιξη των εγκατεστημένων μεταναστών κατά την περίοδο 2010-2019¹⁶

Η Εθνική Στρατηγική για τη Μετανάστευση για την περίοδο 2021 – 2025

Στις 2 Σεπτεμβρίου του 2021, η ρουμανική κυβέρνηση δημοσίευσε την Εθνική Στρατηγική για την Μετανάστευση¹⁷, η οποία θα έχει ισχύ μεταξύ 2021 – 2025 και θα παρακολουθείται από τον CDMiR - Ο Συνασπισμός για τα Δικαιώματα των Μεταναστών και των προσφύγων στη Ρουμανία.

Το νέο έγγραφο που έρχεται με καθυστέρηση, δεδομένου ότι η τελευταία στρατηγική είχε λήξει το 2018, δίνει έμφαση σε μια σειρά από στόχους, μηχανισμούς, προτεραιότητες και πολιτικές, για την αποτελεσματική διαχείριση του μεταναστευτικού φαινομένου στη χώρα.

Ωστόσο, πριν επισημάνουμε αυτές τις πτυχές, είναι σημαντικό να ρίξουμε μια ματιά στο γενικότερο πλαίσιο. Με τον τρόπο αυτό, έχει διαπιστωθεί ότι κάθε χρόνο, οι ρουμανικές αρχές **ορίζουν έναν σταθερό αριθμό αλλοδαπών εργαζομένων που μπορούν να ενταχθούν στην αγορά εργασίας**, ο οποίος συχνά παρατείνεται κατόπιν αιτήματος των εργοδοτών.

Σε μια προσπάθεια επίλυσης του προβλήματος της ανεπάρκειας εργατικού δυναμικού, περίπου **30.000 μετανάστες** έχουν γίνει δεκτοί για να εργαστούν εδώ το 2020, σε σύγκριση με 5.500 το 2016. Επίσης το 2020, ως συνέπεια της πανδημίας SARS – CoV – 2, **μόνο 22.307 άδειες εργασίας έχουν εκδοθεί στο πλαίσιο των δράσεων για την επίτευξη το reach του ζητούμενου αριθμού** (που ήταν 30.000 αλλοδαποί εργαζόμενοι), δηλαδή ποσοστό ολοκλήρωσης 74,5%. Λόγω των ταξιδιωτικών περιορισμών, οι χώρες προέλευσης έχουν μετατοπιστεί από το Βιετνάμ, το Νεπάλ και την Ινδία το 2019, στην Τουρκία, το Νεπάλ και τη Σρι Λάνκα το 2020.

Οι 4 γενικοί στόχοι της στρατηγικής είναι:

¹⁶ Strategia Integrată de dezvoltare urbană a zonei urbane Suceava 2021-2030, 2.1. Profil socio-demografic, pp. 1-49, www.primariasv.ro

¹⁷ Guvernul României, 2021, STRATEGIA NAȚIONALĂ din 19 august 2021 privind imigrația pentru perioada 2021-2024, <https://shorturl.at/qDIY2>

Co-funded by
the European Union

- Αποτελεσματική διαχείριση του μεταναστευτικού φαινομένου,
- Ενίσχυση του εθνικού συστήματος ασύλου και διασφάλιση της συμμόρφωσης με τα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα,
- Ενίσχυση της ικανότητας αντίδρασης του ρουμανικού κράτους, όσον αφορά την εισροή μεταναστών στα σύνορα της εθνικής επικράτειας,
- Διατήρηση των ικανοτήτων, που είναι απαραίτητες για την εφαρμογή πολιτικών στον τομέα της μετανάστευσης, του ασύλου και της ένταξης των ξένων υπηκόων.

Περιλαμβάνουν δράσεις όπως η διευκόλυνση της πρόσβασης των ξένων υπηκόων που επιθυμούν να εργαστούν στην Ρουμανία, η καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, η αποτελεσματική και σύμφωνη με τα πρότυπα επεξεργασία των αιτήσεων ασύλου, η πρόσβαση σε μη επιστρεπτέα εξωτερικά κονδύλια και πολλά άλλα.

Έκθεση της διερευνητικής αποστολής στη Ρουμανία

Τον Δεκέμβριο του 2022, η κα. Leyla Kayacik - Ειδική Εντεταλμένη του Γενικού Γραμματέα για τη Μετανάστευση και τους Πρόσφυγες, επισκέφθηκε τη Ρουμανία σε διερευνητική αποστολή, για να αξιολογήσει την κατάσταση των Ουκρανών προσφύγων που έχουν διαφύγει από τον πόλεμο στη χώρα τους.

Η έκθεσή της¹⁸ δείχνει ότι εκείνη τη στιγμή, περισσότερα από 100.800 άτομα είχαν ήδη έρθει στην Ρουμανία ως συνέπεια του πολέμου, με το 89% να εκπροσωπείται από γυναίκες και παιδιά. Το έκτακτο διάταγμα που εκδόθηκε το ίδιο έτος αναφέρει ότι οι Ουκρανοί πολίτες δικαιούνται να επωφεληθούν προσωρινής προστασίας (έως ένα έτος), ανεξάρτητα από το χρόνο άφιξής τους.

Παρόλο που το καθεστώς του πρόσφυγα είναι διαφορετικό από το καθεστώς του μετανάστη, εξακολουθεί να μετράει ως μετακίνηση από τη μία χώρα στην άλλη.

Μιλώντας για την απασχόληση, αποφασίστηκε ότι οι Ουκρανοί πρόσφυγες μπορούν να εργάζονται στην Ρουμανία για 90 ημέρες το πολύ, χωρίς να χρειάζονται βίζα εργασίας. Τον Δεκέμβριο του 2022, υπήρχαν πάνω από 5.000 συμβάσεις εργασίας που αφορούσαν Ουκρανούς επαγγελματίες.

Νέοι όροι απασχόλησης για τους μετανάστες

Μέχρι το τέλος του περασμένου έτους, νέες προϋποθέσεις¹⁹ για την απασχόληση των μεταναστών προστέθηκαν στο Διάταγμα αριθμ. 25 από τις 26 Αυγούστου 2014.

Οι νέοι κανόνες επιβάλλουν ότι εντός του πρώτου έτους απασχόλησής τους στη χώρα, οι μετανάστες πρέπει να λάβουν κάποιου είδους γραπτή συγκατάθεση από τον πρώτο εργοδότη τους, εάν τους προσφερθεί άλλη θέση εργασίας.

¹⁸Ms. Leyla Kayacik - Special Representative of the Secretary General on Migration and Refugees, 2022, Report of the fact-finding mission to Romania, <https://shorturl.at/cfmpR>

¹⁹ European Commission, 2022, *Changes to employment conditions for labour migrants in Romania*, <https://shorturl.at/glOR0>

Co-funded by
the European Union

Η Μετανάστευση στα Κανάρια νησιά, Ισπανία

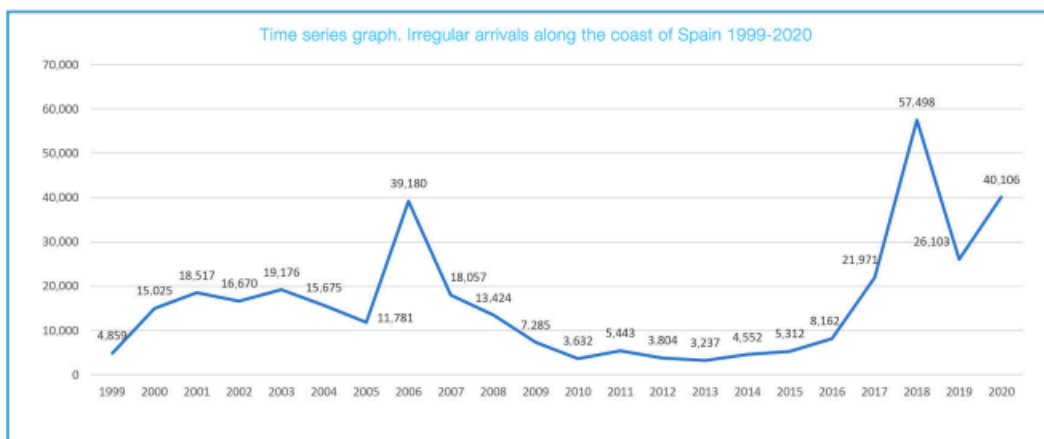
Δεδομένης της γεωγραφικής θέσης της Ισπανίας, η χώρα έχει βιώσει συνεχή μετανάστευση από τη Βόρεια Αφρική και τη Δυτική Υποσαχάρια Αφρική προς τις μεσογειακές και ατλαντικές ακτές της.

Η μετανάστευση στην Ισπανία αυξήθηκε σημαντικά από τα τέλη του 20ού αιώνα λόγω της ταχείας οικονομικής της ανάπτυξης. Από το έτος 2000, η Ισπανία παρουσιάζει ένα από τα υψηλότερα ετήσια ποσοστά μετανάστευσης στον κόσμο. Στο υψηλότερο σημείο του, το 2010, οι μετανάστες αντιπροσώπευαν το 12,2% του ισπανικού πληθυσμού. Η Ισπανία είναι επίσης η 10η χώρα στον πλανήτη όσον αφορά τον απόλυτο αριθμό των μεταναστών.

Με την έλευση της οικονομικής κρίσης, ο πληθυσμός των μεταναστών στη χώρα μειώθηκε μεταξύ 2011 και 2017, στο 9,8% του εθνικού πληθυσμού, πρωτού αυξηθεί και πάλι στο 11,5% του εθνικού πληθυσμού το 2021. Συνολικά, 7.322.408 άτομα που γεννήθηκαν στο εξωτερικό (με ή χωρίς ισπανική υπηκοότητα) ζούσαν στην Ισπανία το 2021, δηλαδή το 15,5% του συνολικού πληθυσμού. Οι κυριότερες κοινότητες μεταναστών στην Ισπανία προέρχονται από τη Λατινική Αμερική, την Αφρική και άλλα μέρη της Ευρώπης.

Ο αριθμός των μεταναστών που έχασαν την ζωή τους στην προσπάθειά τους να φτάσουν στις ισπανικές ακτές το 2021 ξεπέρασε του 4.400.

Μεταξύ των μεταναστών από χώρες εκτός Ευρώπης, τα άτομα από την Υποσαχάρια Αφρική είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στην Ισπανία, ιδίως

Source: Ministerio del Interior [Spanish Ministry for Home Affairs]. Compiled in-house

λόγω της δυσκολίας απόκτησης εγγράφων. Η μετανάστευση από την Υποσαχάρια Αφρική στην Ισπανία έχει μακρά ιστορία, αλλά ήταν πολύ περιορισμένη ποσοτικά μέχρι τη δεκαετία του 1990. Στο δεύτερο μέρος της δεκαετίας τα άτομα από την Υποσαχάρια Αφρική άρχισαν να φτάνουν σε μεγαλύτερους αριθμούς και προσανατολίστηκαν προς την απασχόληση σε τομείς όπως η γεωργία, οι κατασκευές, οι υπηρεσίες και το υπαίθριο εμπόριο, που χαρακτηρίζονται από χαμηλούς μισθούς και επισφαλείς συνθήκες απασχόλησης. Από τον Ιανουάριο του 1998 έως τον Ιανουάριο του 2003, η αύξηση των μεταναστών από την Υποσαχάρια Αφρική τριπλασιάστηκε και έφτασε τα 110.000 άτομα.

Εξέλιξη της μετανάστευσης στα Κανάρια Νησιά

Το χαρακτηριστικό που ξεχώρισε το 2020 ήταν η άφιξη 23.023 μεταναστών στις Καναρίους Νήσους. Οι παράγοντες που επηρεάζουν την μετανάστευση από την Αφρική προς τις Καναρίους Νήσους περιλαμβάνουν την απότομη δημογραφική αύξηση, τις αρνητικές επιπτώσεις της

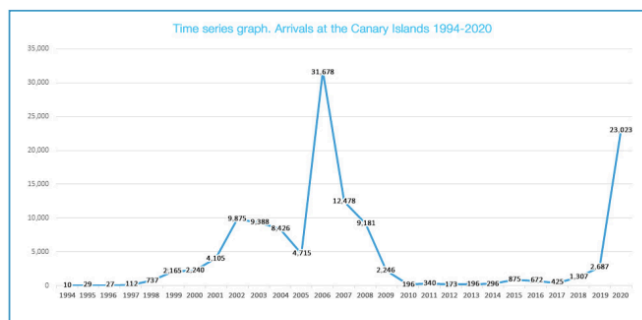
Co-funded by
the European Union

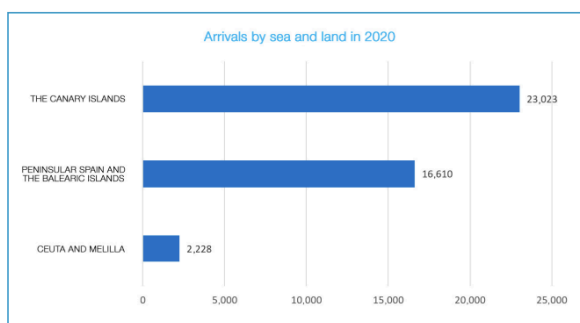
κλιματικής αλλαγής, τις κοινωνικές ανισότητες και τις ένοπλες συγκρούσεις. Αυτή τη φορά, υπάρχει ένας νέος παράγοντας: η αύξηση του αριθμού των ατόμων χωρίς επίσημα έγγραφα που έχουν ταξιδέψει στις ακτές της Ισπανίας στον ατλαντικό από το Μαρόκο. Το παράδειγμα της επαρχίας Λας Πάλμας είναι πολύ ενδεικτικό. Από τα 19.852 άτομα που έφτασαν εκεί το 2020, το 60% αυτών ήταν από το Μαρόκο, ακολουθούμενα από μόλις 3.104 πολίτες από το Μάλι.

Το 2006 σημειώθηκε σημαντική αύξηση των αφίξεων μεταναστών από την Υποσαχάρια Αφρική κατά μήκος των ακτών του αρχιπελάγους των Καναρίων Νήσων. Εκείνη την εποχή, η Ισπανία ξεκίνησε αυτό που έγινε γνωστό ως Σχέδιο για την Αφρική, ένα νέο πλαίσιο σχέσεων με την Υποσαχάρια Αφρική.

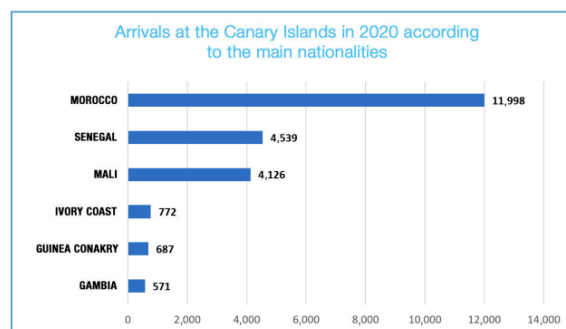
Η εφαρμογή του προαναφερθέντος σχεδίου οδήγησε, μεταξύ άλλων, σε μείωση κατά περισσότερο από 60% των αφίξεων ατόμων με αυτοσχέδια κανό στις Καναρίους Νήσους το 2007 σε σύγκριση με το 2006. Σε γενικές γραμμές, η επιχείριση ήταν σχετικά επιτυχής, αφού κατάφερε να μειώσει τις παράτυπες αφίξεις από σχεδόν 32.000 το 2006 σε 12,478 το 2007. Έκτοτε, η τάση συνέχισε να μειώνεται σε λίγες εκατοντάδες αφίξεις, αφήνοντας αυτό το κανάλι σφραγισμένο την τελευταία δεκαετία.

Source: Spanish Ministry for Home Affairs. Compiled in-house

Source: Spanish Ministry for Home Affairs. Compiled in-house

Source: Spanish Ministry for Home Affairs. Compiled in-house

Το Σχέδιο Εργασίας για τις Καναρίους Νήσους για τη δημιουργία νέων κέντρων που θα παρέχουν καθολική περίθαλψη στους μετανάστες που φτάνουν στην ακτογραμμή των Νήσων βρίσκεται σε εξέλιξη από τα τέλη του 2019. Στις 20 Νοεμβρίου, το Υπουργείο Ένταξης, Κοινωνικής Ασφάλισης και Μετανάστευσης παρουσίασε το Σχέδιο των Καναρίων Νήσων που περιλαμβάνει 7.000 θέσεις βραχυπρόθεσμης διαμονής σε σκηνές. Θα ξεκινήσουν επίσης εργασίες για την ετοιμασία των στρατιωτικών εγκαταστάσεων που διατίθενται από το Υπουργείο Άμυνας και την εδραίωση ενός μόνιμου δικτύου καταλυμάτων στο αρχιπέλαγος των Καναρίων Νήσων.

Προστασία των ανηλίκων

Οι αυτόνομες κοινότητες είναι υπεύθυνες για την προστασία των ανηλίκων στα αντίστοιχα εδάφη τους. Για το λόγο αυτό, όταν ένας ανήλικος κατατάσσεται ως μη προστατευόμενος, ο δημόσιος φορέας που είναι υπεύθυνος για την προστασία των ανηλίκων στην συγκεκριμένη γεωγραφική

Co-funded by
the European Union

περιοχή πρέπει να ενεργεί ως κηδεμόνας του ατόμου και να παρέχει τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία του/της.

Στις Καναρίους Νήσους, κατά τη διάρκεια της λεγόμενης «κρίσης των αυτοσχέδιων κανό», πραγματοποιήθηκαν πολυάριθμες αιφνιδιαστικές παρεμβάσεις και επισκέψεις σε κέντρα προστασίας ανηλίκων. Μεταξύ 2006 και 2009, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέιχε η τοπική κυβέρνηση των Καναρίων Νήσων, 2.727 ανήλικοι φιλοξενήθηκαν με τη χρήση μέσων έκτακτης ανάγκης. Με την ευκαιρία αυτή, δέκα χρόνια αργότερα, περίπου το 15% των ατόμων χωρίς νόμιμα έγγραφα που έφτασαν στις ακτές των Καναρίων Νήσων το 2020 ήταν ανήλικοι. Τα στοιχεία που παρέιχε ο οργανισμός για την προστασία των ανηλίκων στις Καναρίους Νήσους, στις 12 Φεβρουαρίου 2021, ανεβάζουν τον αριθμό των ασυνόδευτων ανηλίκων μεταναστών υπό την φροντίδα του σε 2.666.

Άτομα που εξαφανίζονται καθ'οδόν

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ισπανικού Υπουργείου Εσωτερικών, 23.023 άτομα χωρίς νόμιμα έγγραφα έφτασαν στις Καναρίους Νήσους δια θαλάσσης το 2020. Το έκαναν με 745 σκάφη και, σε πολλές περιπτώσεις, χρειάστηκε να διασωθούν. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εκτιμά ότι, μόνο για το 2020, τουλάχιστον 480 άτομα έχασαν τις ζωές τους στην προσπάθειά τους να φτάσουν στα νησιά.

Co-funded by
the European Union

Η Πράσινη Οικονομία

«Η περιβαλλοντική υποβάθμιση αναμένεται να επηρεάζει όλο και περισσότερο την οικονομική δραστηριότητα.» [European Commission](#), 2023

Ο τρόπος με τον οποίο ζουν οι άνθρωποι, εργάζονται και εν γένει υπάρχουν θα επηρεαστεί αργά ή γρήγορα από αυτή την περιβαλλοντική υποβάθμιση, αν δεν συμβαίνει ήδη αυτό.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020) τονίζει ότι για να μειωθεί η εξάντληση των πόρων και η επακόλουθη περιβαλλοντική υποβάθμιση *«πρέπει να αντικαταστήσουμε το τρέχον μοντέλο με πιο ανθεκτικά και βιώσιμα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης, σύμφωνα με τις αρχές της “κυκλικής οικονομίας”.* Η μετάβαση προς μια πιο παραγωγική και λιγότερο απαιτητική σε πόρους οικονομία απαιτεί επενδύσεις στην οικολογική καινοτομία και μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικά κέρδη τόσο στην ανταγωνιστικότητα όσο και στην δημιουργία θέσεων εργασίας.»

Τόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και η Οικονομική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη θεωρούν ότι η «πράσινη οικονομία» αποτελεί κλειδί για την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης.

Το έργο MILMET επιδιώκει να αποτελέσει μέρος αυτού του *«νέου οικονομικού παραδείγματος»* ([UNECE](#), 2023) συμβάλλοντας στην *«ευημερία και την ανθρώπινη ευεξία»*, *«τη βελτίωση της επισιτιστικής ασφάλειας»* και την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Η κοινοπραξία του έργου παρατηρεί στην τρέχουσα κοινωνική αλλαγή μια ευκαιρία για τους μετανάστες να βρουν εργασία σε μια αναπτυσσόμενη πράσινη αγορά εργασίας.

Οι εταίροι προσπαθούν να διευκολύνουν την ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας της πράσινης οικονομίας. Ως εκ τούτου, κάθε εταίρος έχει επικεντρωθεί στον αειφόρο τομέα που είναι πλέον κατάλληλος για το δικό του τοπικό πλαίσιο: το Afidel προσεγγίζει τη γεωργία στις αγροτικές περιοχές γύρω από το Saint-Gaudens, Γαλλία, το Dafni Kek παρουσιάζει την ανακύκλωση υλικών στην Πάτρα, Ελλάδα, το Duemilauno Agenzia Sociale επικεντρώνεται στην ανακύκλωση των υφασμάτων στην Τεργέστη, Ιταλία, το Bucovina Institute εργάζεται με την ανακατασκευή επίπλων στην Σουτσεάβα, Ρουμανία και το Precious Plastic ανακατασκευάζει πλαστικό στην Τενερίφη, Ισπανία.

Co-funded by
the European Union

Ο Γεωργικός Τομέας στη Γαλλία

Η γεωργία είναι ένας τομέας μεγάλης σημασίας για τη γαλλική και την παγκόσμια οικονομία. Πράγματι, η Γαλλία είναι ο 6ος εξαγωγέας γεωργικών προϊόντων στον κόσμο, αντιπροσωπεύει το 18,4% της συνολικής ευρωπαϊκής παραγωγής και είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας παγκοσμίως τόσο σε κρασί όσο και σε πατάτες, καθώς και ο κύριος εξαγωγέας βοείου κρέατος, σιτηρών και αυγών στην Ευρώπη ([DelegFrance](#), 2023). Τα προϊόντα κύριας γεωργικής παραγωγής της χώρας είναι τα δημητριακά, τα λαχανικά, τα λουλούδια και τα φρούτα, ενώ η χώρα παράγει επίσης κρασί και αρωματικά φυτά ([Chambre de l'agriculture](#), 2023).

Τις τελευταίες δεκαετίες, η γαλλική γεωργία έχει εξελιχθεί σημαντικά, εν μέρει λόγω της Ευρωπαϊκής Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, μεταβαίνοντας από την πλειονότητα των μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων της δεκαετίας του 1950 σε λιγότερες και μεγαλύτερες επαγγελματικές μονάδες που εξαρτώνται από τη σύγχρονη τεχνολογία. Λιγότερες από 600.000 γεωργικές μονάδες είχαν απομείνει τη δεκαετία του 2000 σε σύγκριση με τα 2,3 εκατομμύρια το 1955 ([Geoportail](#), 2023, [L'agriculture, nouveaux défis](#) – éd. 2007).

Ο γεωργικός τομέας σε παγκόσμιο επίπεδο αντιμετωπίζει τις προκλήσεις της κλιματικής κρίσης. Στην πραγματικότητα, η γεωργία μπορεί να έχει σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον, μεταξύ άλλων μέσω της ρύπανσης και της υποβάθμισης του εδάφους, του νερού και του αέρα. Ωστόσο, ο ΟΟΣΑ υπογραμμίζει ότι η γεωργία «μπορεί επίσης να επηρεάσει θετικά το περιβάλλον, για παράδειγμα με την παγίδευση αερίων του θερμοκηπίου μέσα στις καλλιέργειες και τα εδάφη, ή τον μετριασμό του κινδύνου πλημμύρας μέσω της υιοθέτησης ορισμένων γεωργικών πρακτικών» ([OECD, Agriculture and the environment](#)).

Επιπλέον, η οικονομική κρίση του 2019 έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους της ενέργειας και άλλων πόρων για τους παραγωγούς.

Απασχόληση στον γεωργικό τομέα

Ο γεωργικός τομέας είναι ο δεύτερος εργοδότης στη Γαλλία με 670.000 θέσεις εργασίας ([Pole Emploi](#), 2023), με θέσεις εργασίας τόσο στον συμβατικό όσο και στον βιολογικό τομέα. Οι θέσεις εργασίας μπορεί να είναι είτε μόνιμες είτε εποχικές (κυρίως για τις συγκομιδές) και περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα, όπως η δένδροκομία, κηπουρική, φροντίδα ζώων και πωλήσεις. ([IMI](#), 2023). Αναμένονται 240.000 προσλήψεις το 2023.

Επί του παρόντος, ο γαλλικός γεωργικός τομέας αντιμετωπίζει έλλειψη εργατικού δυναμικού. Η αποτυχημένη «ανανέωση των γενεών» σημαίνει ότι για κάθε τρεις αγρότες που συνταξιοδοτούνται μόνο ένα άτομο ξεκινάει να ασχολείται με τη γεωργία ([Chambre agriculture](#), 2022, p.2). Έτσι, η απασχόληση στη γεωργία μειώθηκε από 7,1% της συνολικής απασχόλησης το 1982 σε μόνο 1,5% το 2019. ([Insee](#), 2023). Σε Συνδυασμό με την κρίση της κλιματικής αλλαγής, προκύπτουν ερωτήματα σχετικά με τον τρόπο που θα εξασφαλιστεί η επισιτιστική ασφάλεια στη χώρα ([Territoires au futur](#), 2023).

Τα προβλήματα της ανανέωσης των γενεών είναι επίσης παρόντα στις αγροτικές περιοχές του διαμερίσματος Haute-garonne, στη νοτιοδυτική Γαλλία, όπου εδρεύει το Afidel. Πράγματι, 1729 από τους 4246 αγρότες που είναι παρόντες είναι άνω των 55 ετών, πράγμα που σημαίνει ότι

Co-funded by
the European Union

λείπουν πάνω από 800 αγρότες πλήρους απασχόλησης ([Territoires au futur](#), 2023).

Η γεωργία ως πράσινος τομέας

Αν και θα μπορούσε κάποιος να ορίσει τη «γεωργία» ως πράσινο τομέα εξ ορισμού, η στροφή προς μεγαλύτερες και πιο αυτοματοποιημένες γεωργικές μονάδες έχει οδηγήσει σε αυξημένη πίεση στους φυσικούς πόρους. Μεταξύ άλλων, η γεωργία προκαλεί ατμοσφαιρική ρύπανση και είναι υπεύθυνη για το 97% των εκπομπών αμμωνίας στον αέρα ([Ecologie.gouv](#), 2023). Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, μια «βασική πρόκληση για τον αγροτικό τομέα είναι να θρέψει έναν αυξανόμενο παγκόσμιο πληθυσμό, μειώνοντας ταυτόχρονα τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και διατηρώντας τους φυσικούς πόρους για τις μελλοντικές γενεές» ([OECD, Agriculture and the environment](#)).

Τα τελευταία χρόνια, η βιολογική γεωργία έχει αυξηθεί σε πάνω από το 13% όλων των γεωργικών μονάδων και στο 10% της συνολικής επιφάνειας που χρησιμοποιείται για καλλιέργεια. Απασχολεί το ισοδύναμο των 200.000 εργαζομένων πλήρους απασχόλησης. Η βιολογική γεωργία είναι επίσης πιο εντατική σε εργασία- το Εθνικό Υπουργείο Γεωργίας εκτιμά ότι μια βιολογική γεωργική μονάδα απαιτεί 30% περισσότερη εργασία από μια λεγόμενη παραδοσιακή γεωργική μονάδα. Ως αποτέλεσμα, οι βιολογικές γεωργικές μονάδες θεωρούνται από το Υπουργείο Γεωργίας σημαντικός παράγοντας δημιουργίας θέσεων εργασίας στις αγροτικές περιοχές και οι υποστηρικτές της μικρής κλίμακας (βιολογικής) γεωργίας την προωθούν ως λύση για την βιώσιμη ανάπτυξη, την απασχόληση και την επισιτιστική ασφάλεια. Στην πραγματικότητα, η μελέτη [Territoires au futur](#) (2023) εκτιμά ότι το 59,4% του επισιτιστικού εφοδιασμού θα μπορούσε να παραχθεί από τοπικές γεωργικές μονάδες, το 90,2% του επισιτιστικού εφοδιασμού θα μπορούσε να παραχθεί εάν οι γεωργικές μονάδες διαφοροποιούσαν την παραγωγή τους και το 100% του επισιτιστικού εφοδιασμού θα μπορούσε να παραχθεί τοπικά εάν η κατανάλωση κρέατος μειωνόταν κατά 50%.

Ορισμένες γαλλικές οργανώσεις αγροτών εφαρμόζουν προγράμματα υπέρ ενός ακμάζοντος και βιώσιμου γεωργικού τομέα και μιας δυναμικής αγροτικής περιοχής όπου οι κοινότητες μπορούν να βρουν απασχόληση.

Καλές Πρακτικές

Cocagne Alimen'Terre - <https://cocagne-alimenterre.org/>

Η Cocagne Alimen'Terre είναι μια ΜΚΟ που έχει ως στόχο να αντιμετωπίσει τις πρωτοφανείς οικολογικές και κοινωνικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα η ανθρωπότητα. Η ΜΚΟ υλοποιεί δράσεις βάσης υπέρ της ισότιμης πρόσβασης σε τρόφιμα υψηλής ποιότητας, υγιεινά και βιώσιμα, εξασφαλίζοντας παράλληλα δίκαιη αμοιβή για τους παραγωγούς. Το έργο τους απευθύνεται τόσο στους παραγωγούς, όσο και στους καταναλωτές και τους αναζητούντες εργασία.

Σε ένα από τα έργα της, τους Κήπους της Cocagne, η ΜΚΟ προτείνει απασχόληση σε βιολογικούς κήπους για άτομα που βρίσκονται μακριά από την αγορά εργασίας. Το έργο αυτό έχει ως στόχο να βοηθήσει τα άτομα που βρίσκονται σε μακροχρόνια ανεργία, υποστηρίζοντας παράλληλα τη βιώσιμη και υγιεινή τοπική παραγωγή τροφίμων.

Co-funded by
the European Union

CIVAM Occitanie - Solid'R - <https://www.civam-occitanie.fr/-ACCUEIL-REFUGIES->

Ο γαλλικός οργανισμός γεωργικής και αγροτικής ανάπτυξης CIVAM υλοποίησε ένα πιλοτικό έργο με στόχο την προώθηση της απασχόλησης των μεταναστών στις αγροτικές περιοχές μέσω της κατάρτισης προσφύγων και αιτούντων άσυλο σε μικρές γεωργικές μονάδες. Το έργο έχει υλοποιηθεί σε μικρές περιοχές της Γαλλίας και έχει ως στόχο να βοηθήσει τους μετανάστες να εντοπίσουν τους τομείς στους οποίους διαθέτουν τεχνογνωσία, να ανακαλύψουν τοπικά επαγγέλματα, να καταρτίσουν ένα σχέδιο σταδιοδρομίας και να αποκτήσουν αυτονομία.

Co-funded by
the European Union

Ανακύκλωση υλικών στην Ελλάδα

Πολιτικές

Η διαχείριση των στερεών αποβλήτων απαιτεί το σχεδιασμό και την εφαρμογή εθνικών ολοκληρωμένων συστημάτων που θα είναι βιώσιμα και αποτελεσματικά. Χάρη στην επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση υλικών όπως το χαρτί, το γυαλί, το αλουμίνιο, το πλαστικό και το μέταλλο, μπορούν να εξοικονομηθούν μεγάλες ποσότητες πρώτων υλών και ενέργειας. Στην Ελλάδα, η βούληση των πολιτών να προστατεύσουν το περιβάλλον και να βελτιώσουν τη δημόσια υγεία οδηγεί σε στροφή από τις πολιτικές διαχείρισης των αποβλήτων προς τις πολιτικές για τη βιώσιμη διαχείριση των υλικών. Σύμφωνα με το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, στόχος είναι η μετάβαση προς ένα «μοντέλο αυτοσυντηρούμενης ανάπτυξης», το οποίο εγγυάται, μεταξύ άλλων, μια δίκαιη και μακροπρόθεσμη κατανομή των φυσικών πόρων και μια πιο συναφή, δίκαιη και κατάλληλη ανάπτυξη για όλους τους φορείς και τις μελλοντικές γενιές (EU Commission, n.d.). Η μετάβαση αυτή αναμένεται επίσης να δημιουργήσει νέες ευκαιρίες απασχόλησης στον τομέα της βιώσιμης οικονομίας (Υ.Π.Ε.Κ.Α., χ.χ.α).

Η νομοθεσία για τις «Συσκευασίες και την εναλλακτική διαχείριση συσκευασιών και άλλων προϊόντων» (2939/2001 και 4042/2012) εδραιώνει την «διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού» και αναφέρει την υποχρεωτική συμμετοχή του παραγωγού στη διαχείριση των συσκευασιών (ό.π.). Το Νέο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) 2020 - 2030 θέτει στόχους συμβατούς με τις Οδηγίες της ΕΕ για τον διαχωρισμό στην πηγή, οι οποίες αποτελούν επίσης μέρος των Οδηγιών της Δέσμης Μέτρων για την Κυκλική Οικονομία. Το Εθνικό Σχέδιο στοχεύει στην αύξηση της ποσότητας των αστικών στερεών αποβλήτων που επαναχρησιμοποιούνται και ανακυκλώνονται σε τουλάχιστον 55% του συνόλου των αποβλήτων που παράγονται σε εθνικό επίπεδο (υπολογιζόμενα κατά βάρος) έως το 2025 και 60% έως το 2030. Επίσης, τίθεται στόχος να περιοριστεί η υγειονομική ταφή στο 10% των αστικών στερεών αποβλήτων έως το 2030 (Υ.Π.Ε.Κ.Α., χ.χ.β).

Ιδρύματα

Ο Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης (Ε.Ο.ΑΝ.) είναι ο αρμόδιος φορέας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής για το σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών ανακύκλωσης στην Ελλάδα. Είναι αρμόδιος για την έγκριση, την εποπτεία και των έλεγχο των συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης και παρακολουθεί την επίτευξη των εθνικών στόχων ανακύκλωσης και ανάκτησης των εν λόγω υλικών σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων και σε περιφερειακό και σε τοπικό επίπεδο (Υ.Π.Ε.Κ.Α., 2021).

Μέχρι σήμερα έχουν εγκριθεί και λειτουργούν τέσσερα συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης για τις συσκευασίες και τα απόβλητα συσκευασίας μέσω της συνεργασίας μεταξύ των παραγωγών ή των εισαγωγέων προϊόντων συσκευασίας και των τοπικών αρχών που είναι νομικά υπεύθυνες για τη συλλογή των αστικών αποβλήτων (Ε.Ο.ΑΝ., χ.χ.). Ένα από αυτά, η Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης (ΕΕΑΑ) λειτουργεί τα Κέντρα Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ).

Σε γενικές γραμμές, η διαδικασία της ανακύκλωσης των υλικών στη χώρα και η Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης αντιμετωπίζει πολλές δυσκολίες. Η κύρια αιτία προέρχεται από την αδυναμία των αρμόδιων αρχών να αντιμετωπίσουν μακροχρόνια προβλήματα. Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα που

Co-funded by
the European Union

σχετίζεται με τις επιχειρήσεις που παράγουν ή χρησιμοποιούν ανακυκλώσιμα ή μη ανακυκλώσιμα υλικά, εξακολουθεί να μην αντιμετωπίζεται αποτελεσματικά και σήμερα ανέρχεται στο 42% του γενικού ποσοστού φοροδιαφυγής και αφορά υλικά απόβλητα που δεν συμμετέχουν στο επίσημο σύστημα, άρα δεν εκπληρώνονται οι νόμιμες υποχρεώσεις των επιχειρήσεων σε αυτό το επίπεδο (ΕΕΑΑ, 2022).

Στοιχεία ανακύκλωσης

Σύμφωνα με τον Ελληνικό Οργανισμό Ανακύκλωσης, η παραγωγή αποβλήτων συσκευασίας εκτιμάται σε 814.700 τόνους για το έτος 2018, παρουσιάζοντας συνολική αύξηση 4% σε σχέση με το 2017. Από αυτούς, οι 506.980 τόνοι ανακυκλώθηκαν. Στον Πίνακα 1 παρουσιάζεται η εκτιμώμενη παραγωγή αποβλήτων συσκευασίας ανά υλικό και το ποσοστό αυτών που ανακυκλώνεται σήμερα.

Υλικό	Παραγόμενα Απόβλητα Συσκευασίας	Ανακύκλωση Υλικών	% Ανακύκλωσης	
			Στόχος	Επίδοση
Γυαλί	104.400	34.390	60	32,9
Πλαστικό	202.100	80.420	22,5	39,8
Χαρτί	356.700	326.280	60	91,5
Μέταλλο				
Αλουμίνιο	21.900	7.570	-	34,6
Άλλο	129.600	58.320	-	-

Πίνακας 1: Παραγωγή υλικών αποβλήτων και ποσότητες ανακύκλωσής τους (Ε.Ο.ΑΝ., 2018)

Η κατάσταση στην Πάτρα

Στο Δήμο Πατρέων υπάρχουν 26 υπόγειοι κάδοι ανακύκλωσης μεγάλης χωρητικότητας, 3.030 μπλε κάδοι για πλαστικό, αλουμίνιο και χαρτί, 250 κάδοι με κίτρινο καπάκι για τυπωμένο χαρτί, 94 κάδοι για γυαλί και 26 κάδοι για μικρές ηλεκτρικές συσκευασίες, λαμπτήρες και τόνερ εκτυπωτών (Δήμος Πατρέων, χ.χ.). Το Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων υλικών στην Πάτρα έχει διακόψει προσωρινά τη λειτουργία του, εν αναμονή της απόφασης για την έγκριση από το δημοτικό συμβούλιο της πρότασης της Ελληνικής Εταιρείας Αξιοποίησης Ανακύκλωσης, η οποία συνεπάγεται τη μεταβίβαση της συλλογής των ανακυκλώσιμων υλικών και της λειτουργίας της τοπικής μονάδας αξιοποίησης υλικών στο Δήμο. Ο Δήμος Πατρέων αντιτίθεται στην πρόταση αυτή, υποστηρίζοντας ότι δεν διαθέτει την απαιτούμενη τεχνογνωσία για τη λειτουργία της μονάδας και ότι δεν υπάρχει ολοκληρωμένη πρόβλεψη για το υψηλό κόστος συλλογής, μεταφοράς και διαλογής των ανακυκλώσιμων υλικών, το οποίο αναγκαστικά θα επιβαρύνει το δημόσιο (Δήμος Πατρέων, 2022).

Co-funded by
the European Union

Καλές πρακτικές

Στη βιομηχανική περιοχή της Πάτρας λειτουργούν αρκετά εργοστάσια που ασχολούνται με την ανακύκλωση διαφόρων υλικών, κυρίως μετάλλων και αλουμινίου. Δυστυχώς, η πρόσβαση σε στοιχεία σχετικά με τη λειτουργία τους, τον αριθμό των εργαζομένων που απασχολούν και τη γενικότερη συμβολή τους στη διαδικασία ανακύκλωσης είναι ελλιπή. Επιπλέον, αρκετές νεοφυείς επιχειρήσεις, καινοτόμες επιχειρήσεις και ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στην εκτεταμένη περιοχή της Πάτρας, σχετίζονται με την ανακύκλωση διαφόρων υλικών και υιοθετούν τις αρχές της κυκλικής οικονομίας.

Η κοινωνική συνεταιριστική επιχείρηση «[Ανακυκλώνω στην πηγή](#)» στοχεύει στη διάδοση της ανακύκλωσης με το διαχωρισμό των υλικών στο σπίτι, στην εργασία και στους δημόσιους χώρους (χαρτί, πλαστικό, μέταλλο, ηλεκτρικές συσκευές, μπαταρίες, λάδια). Η εν λόγω πρωτοβουλία έχει συλλέξει και διαθέσει εκατοντάδες τόνους ανακυκλώσιμων υλικών πρώτης ποιότητας σε τοπικές βιομηχανίες από το 2014. Πολλοί εθελοντές επισκέπτονται την αποθήκη τους και φέρνουν τα διαλεγμένα ανακυκλώσιμα υλικά τους. Ο συνεταιρισμός διοργανώνει επίσης Repair Cafes, όπου επισκευάζονται ηλεκτρονικές συσκευές και υπολογιστές και στη συνέχεια δωρίζονται σε σχολεία.

Coffeeco - <https://coffe-eco.gr/>

Η [Coffeeco](#) χρησιμοποιεί υποπροϊόντα από τον καφέ, τη μπίρα και το κρασί, για να δημιουργήσει συστατικά περιποίησης φιλικά προς το μικροβίοκοσμο. Με το να συλλέγουν και να διαχειρίζονται τα απόβλητα του καφέ, μειώνουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της κατανάλωσης του καφέ, ειδικά στην πόλη της Πάτρας, όπου λειτουργούν πολλές καφετέριες. Η Ανάλυση του Κύκλου Ζωής τους (Life Cycle Assessment- LCA) δείχνει ότι για κάθε τόνο αλεσμένου καφέ που επαναχρησιμοποιείται, εξοικονομούνται 176 kg CO₂e από το περιβάλλον.

PHEE - <https://phee.gr/>

Η [PHEE](#) χρησιμοποιεί ένα είδος θαλάσσιου φυτού, τα νεκρά φύλλα του αγγειόσπερμου Posidonia Oceanica, το οποίο σύμφωνα με τους επιστήμονες είναι ένας από τους παλαιότερους ζωντανούς οργανισμούς στη Γη. Τα φύλλα του Posidonia ξεβράζονται στις ακτές της Μεσογείου σε μεγάλες ποσότητες ετησίως και απορρίπτονται ως απορρίμματα. Η ομάδα της PHEE έγινε η πρώτη εταιρεία παγκοσμίως που χρησιμοποίησε πλήρως το αγγειόσπερμο ως πρώτη ύλη για να δημιουργήσει το PHEE-board, ένα υψηλής αισθητικής επίπεδο πάνελ με βάση την κυτταρίνη το οποίο μπορεί να εφαρμοστεί σε διάφορες βιομηχανίες, όπως έπιπλα, αξεσουάρ, συσκευασίες, εσωτερική διακόσμηση και πολλά άλλα.

Liofyllo - <https://liofyllo.com/el/>

Η κοινωνική επιχείρηση [Liofyllo](#) χρησιμοποιεί διάφορες ποικιλίες φύλλων ελιάς, τα γεωργικά απόβλητα από τη διαδικασία παραγωγής ελαιολάδου (από το δέντρο μέχρι το ελαιοτριβείο), και δημιουργεί ένα καινοτόμο, φιλικό προς το περιβάλλον υλικό. Κατασκευάζουν δύο τύπους βιοδιασπώμενων πάνελ με στόχο να καταστήσουν τα προϊόντα και τη διαδικασία παραγωγής τους φιλικά προς το περιβάλλον. Τα πάνελ έχουν δυναμικές εφαρμογές σε ένα ευρύ φάσμα προϊόντων. Μέχρι στιγμής, η Liofyllo έχει καταφέρει να ανακυκλώσει 7.500 kg φύλλα ελιάς και 1.300 kg ξύλο ελιάς.

Co-funded by
the European Union

Επαναχρησιμοποίηση και Ανακύκλωση Κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων στην Ιταλία

Μπροστά στο σενάριο ενός τομέα, της κλωστοϋφαντουργίας και της βιομηχανίας της μόδας, που αποτελεί τη δεύτερη πιο ρυπογόνο βιομηχανία στον κόσμο (μετά τη βιομηχανία πετρελαίου) και λόγω της σπατάλης πόρων - ιδίως νερού - το ζήτημα της ανάκτησης των κλωστοϋφαντουργικών αποβλήτων καθίσταται θεμελιώδες. Τα τελευταία χρόνια, η γρήγορη μόδα έχει γίνει περισσότερο διαδεδομένη, οδηγώντας σε απότομη αύξηση της ποσότητας των παραγόμενων ενδυμάτων αλλά και της ποσότητας των αποβλήτων, που αποτελούνται κυρίως από συνθετικά υλικά, τα οποία αντιπροσωπεύουν πλέον το 60% των υφαντικών ινών που διατίθενται στην αγορά (ο πολυεστέρας είναι η πιο ευρέως χρησιμοποιούμενη ίνα). Στον κύκλο των κλωστοϋφαντουργικών απορριμάτων, μόνο το 1% των παγκόσμιων απορριμάτων ανακτάται με τη μορφή νέων ρούχων, ένας λόγος για τον οποίο τα κλωστοϋφαντουργικά απόβλητα έχουν γίνει επίσης σημαντικό μέρος της Νέας Συμφωνίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία καλεί τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν τη χωριστή συλλογή των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων από την 1η Ιανουαρίου 2025 ως έναν από τους βιώσιμους στόχους των κατευθυντήριων γραμμών για την κυκλική οικονομία.

Η κατάσταση στην Ιταλία

Από την 1η Ιανουαρίου 2022, η υποχρέωση διαχωρισμού των κλωστοϋφαντουργικών αποβλήτων ισχύει σε όλους τους δήμους της Ιταλίας. Αυτό είναι το αποτέλεσμα της μεταφοράς στην Ιταλία των κατευθυντήριων γραμμών του **σχεδίου δράσης για την κυκλική οικονομία (CEAP)**,²⁰ το οποίο επίσπευσε την έναρξη του κατά τρία χρόνια, σε σύγκριση με το 2025 που έχει θεσπιστεί σε επίπεδο ΕΕ. Η σημασία της κλωστοϋφαντουργίας στην Ευρώπη αποδεικνύεται από το γεγονός ότι το Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης 2020 για την κυκλική οικονομία έχει προσδιορίσει την κλωστοϋφαντουργία ως έναν από τους τομείς προτεραιότητας, ανακοινώνοντας την δημοσίευση ειδικής στρατηγικής.

Η αλυσίδα συλλογής κλωστοϋφαντουργικών αποβλήτων

Η αποκλειστική ευθύνη για την αποκομιδή των αστικών αποβλήτων στην Ιταλία ανατίθεται από το νόμο στους Δήμους, στις κοινοπραξίες Δήμων ή, με εξουσιοδότηση των τελευταίων, στους διαχειριστές των δημόσιων υπηρεσιών, οι οποίοι με τη σειρά τους αναθέτουν την συλλογή αυτού του τμήματος των αστικών αποβλήτων μέσω δημοσίου διαγωνισμού σε μια εταιρεία που διαθέτει τις απαραίτητες άδειες για τη διαχείριση της αποκομιδής. Πρόκειται για ένα αρθρωμένο σύστημα φορέων και καναλιών που ασχολείται με τη δεύτερη ζωή των μεταχειρισμένων ρούχων, το οποίο αντιπροσωπεύεται αφενός από τη χωριστή συλλογή του συνόλου των υφασμάτων, που προσδιορίζεται από τους κωδικούς 20.01.10 και 20.01.11 του EWC (European Waste Code - Ευρωπαϊκός Κώδικας Αποβλήτων), και το οποίο στην πράξη προβλέπει τη συλλογή στους κατάλληλους υποδοχείς/κάδους, μετά από ένα στάδιο διαλογής, το πέρασμα στο κανάλι επαναχρησιμοποίησης. Είναι επίσης δυνατό να δοθεί μια δεύτερη ζωή στα μεταχειρισμένα ρούχα μέσω εναλλακτικών καναλιών προς τη χωριστή συλλογή των αποβλήτων: αρθ. 14 του νόμου 166

²⁰ https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en

Co-funded by
the European Union

του 2016 προωθεί τη μεταβίβαση σε φιλανθρωπικές ενώσεις που τα διανέμουν σε όσους έχουν ανάγκη, ρούχα που επομένως δεν θεωρούνται απορρίμματα, αλλά δώρο.

Μερικά στοιχεία που προέρχονται από την τελευταία έκθεση της ανακύκλωσης στην Ιταλία 2021 του Ιδρύματος για την Βιώσιμη Ανάπτυξη, που αποτελεί τομή της κυκλικότητας της αλυσίδας εφοδιασμού: σε σύγκριση με το 2010, ο αριθμός των ιταλικών εταιρειών που ασχολούνται με την επισκευή κλωστοϋφαντουργικών ειδών αυξήθηκε κατά 162%. Το 2019 οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας παράγαν 480.000 τόνους κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων. Σε σύγκριση με το 2010, μια αύξηση της τάξης του 39,5%. Λόγω της τάσης της «γρήγορης μόδας», ο ρυθμός αύξησης των υφασμάτων αποβλήτων από την αστική συλλογή ήταν περίπου 228%. Το 2019, το 46% των κλωστοϋφαντουργικών απορριμμάτων στάλθηκε για ανάκτηση υλικών, ενώ το 11% πήγε προς απόρριψη. Ένα άλλο 43% χρησιμοποιείται για ενδιάμεσες δραστηριότητες, όπως η προεπεξεργασία και η αποθήκευση, μια δραστηριότητα που συνήθως πραγματοποιείται από Κοινωνικούς Συνεταιρισμούς που αναλαμβάνουν την συλλογή, σε συμφωνία με τους Δήμους.

Θετικά αποτελέσματα της συλλογής και αξιοποίησης του κλωστοϋφαντουργικού τμήματος των αστικών αποβλήτων:

- **Περιβαλλοντικά.** Παρατείνει τη διάρκεια ζωής των προϊόντων και των υλικών, μειώνοντας την κατανάλωση πρώτων υλών και ενέργειας για την παραγωγή νέων.
- **Οικονομικά.** Το κόστος της συλλογής δεν επιβαρύνει τους πολίτες- οι δημόσιες διοικήσεις εξοικονομούν το κόστος διαχείρισης περίπου 130.000 τόνων αποβλήτων ετησίως, το οποίο σε σημερινές τιμές μπορεί να εκτιμηθεί σε περίπου 2,5 εκατομμύρια ευρώ ετησίως.
- **Κοινωνικά.** Μια δραστηριότητα, ιδίως όσον αφορά την αποκομιδή, η οποία ασκείται σε μεγάλο βαθμό από κοινωνικούς συνεταιρισμούς που εγγυώνται την απασχόληση προσωπικού από μειονεκτούσες ομάδες.

Προκλήσεις και λύσεις

Από τη μία πλευρά, υπάρχει ανάγκη για μια συνολική αναδιοργάνωση του συστήματος που μπορεί να υλοποιηθεί μόνο με στοχευμένη κυβερνητική παρέμβαση, και από την άλλη πλευρά, υπάρχει ανάγκη για απόλυτη διαφάνεια προς το κοινό.

Αρκετές μελέτες δείχνουν ότι τα μεταχειρισμένα αγαθά θα ξεπεράσουν την γρήγορη μόδα. Και αυτή είναι μια θετική πρόβλεψη, διότι το να έχουμε υψηλότερης ποιότητας ρούχα που διαρκούν περισσότερο, ακόμα κι αν μετακινηθούν σε νέες αγορές, είναι σίγουρα καλύτερο από το να συνεχίσουμε να παράγουμε προϊόντα πολύ χαμηλής ποιότητας που δεν είναι πολύ ανθεκτικά και έχουν επικίνδυνα χημικά συστατικά.

- Θα πρέπει να καθοριστούν κανόνες για την υποστήριξη του κριτηρίου της Διευρυμένης Ευθύνης του Παραγωγού (EPR) (δηλ. του κανόνα, που κατοχυρώνεται στην Οδηγία 851/2018, ότι ο παραγωγός ενός αγαθού είναι υπεύθυνος και για το στάδιο μετά τον καταναλωτή, δηλ. για τη διαχείρισή του όταν το αγαθό γίνει απόρριμμα).
- Ένα άλλο βήμα που πρέπει να γίνει είναι να αυξηθούν τα σημεία στα οποία μπορούν να παραδοθούν τα απορρίμματα, ώστε να διευκολυνθούν οι πολίτες.
- Οι δραστηριότητες ανακύκλωσης πρέπει να λαμβάνουν χώρα κατά τρόπο διαδεδομένο σε όλη την επικράτεια και οι εγκαταστάσεις για την ανακύκλωση πρέπει να επεκταθούν.

Co-funded by
the European Union

- Πρέπει να μεγιστοποιηθεί η ανάκτηση των συλλεγόμενων αποβλήτων και να μειωθούν οι ποσότητες που καταλήγουν σε απόρριψη. Σήμερα, αυτό δυσχεραίνεται εν μέρη από τα προϊόντα γρήγορης μόδας που κατασκευάζονται από υλικά που δεν ανακυκλώνονται εύκολα.

Καλές Πρακτικές

Οι ακόλουθες δύο καλές πρακτικές προσδιορίζουν τις δραστηριότητες που αναπτύσσουν ιδίως οι κοινωνικές επιχειρήσεις/κοινωνικοί συνεταιρισμοί στον τομέα της ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων. Και οι δύο Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί, ο Lister Social Tailoring στην Τεργέστη και ο Quid στη Βερόνα, υλοποιούν δραστηριότητες στον τομέα της Πράσινης Οικονομίας της ανακύκλωσης κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, δημιουργώντας ταυτόχρονα την ευκαιρία σε άτομα με ευαλωτότητες (Ψυχική Υγεία, Μετανάστευση, πρώην κρατούμενοι κ.λπ.) να συστηθούν σε ένα βιώσιμο εργασιακό και ανθρώπινα ποιοτικό περιβάλλον εργασίας.

Ο *Lister* χρησιμοποιεί κυρίως υφάσματα (σπασμένες ομπρέλες, παλιά τζιν και παλτά, διαφημιστικά πανό, γραβάτες κ.λπ.) που παρέχονται από την κοινότητα και τα μετατρέπει σε νέα προϊόντα όπως σακίδια, πορτοφόλια, τσάντες, θήκες για στυλό, χαρταετούς κ.λπ.

Ο *Quid* δημιουργεί συλλογές που προκύπτουν χάρη στην ανάκτηση πλεοναζόντων υφασμάτων που διατίθενται από εταιρείες κύρους στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας και της μόδας. Σε έναν κόσμο που παράγει με αδιανόητες ταχύτητες, υποστηρίζουν την ιδέα της ανάκτησης, της ανακύκλωσης και της μείωσης των αποβλήτων.

Lister Sartoria Sociale (Κοινωνική Παπτική) - <https://www.listersartoriasociale.it/>

Μια συχνή εικόνα κατά τη διάρκεια βροχερών ημερών και ημερών με θυελλώδεις ανέμους (Bora): σπασμένες ομπρέλες που πετιούνται στους κάδους απορριμμάτων ή στις γωνίες του δρόμου και μπορούν να αποκτήσουν μια νέα ζωή. Αλλά όχι μόνο, επίσης τζιν, γραβάτες, πανό, πανιά..., μεταμορφώνονται από τους εργαζόμενους (το 30% αποτελούν ευάλωτα άτομα) του Κοινωνικού Συνεταιρισμού Lister.

Βερόνα – QUID - <https://www.quidorg.it/>

«Νέα ζωή για τους ανθρώπους και τα υφάσματα»

Τα ενδύματα του Quid δημιουργούνται από ανακτημένα υφάσματα υψηλής ποιότητας.

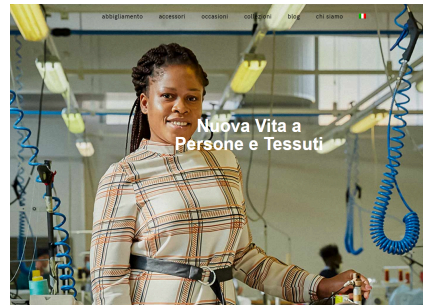
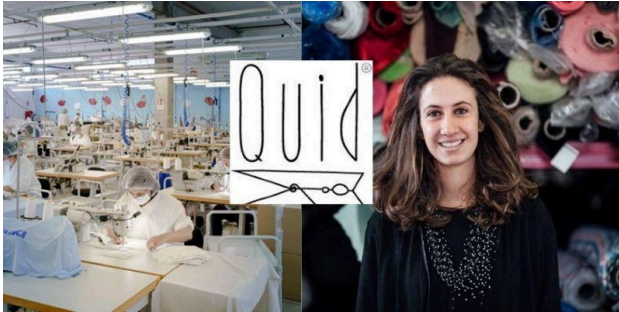
Τα ενδύματα Quid κατασκευάζονται στο χέρι από γυναίκες με υπόβαθρο ευπάθειας.

Co-funded by
the European Union

Ηθική μόδα. Κοινωνική καινοτομία. Βιώσιμη ένδυση. Ασφαλείς πληρωμές. Υφάσματα οικολογικής μόδας.

Co-funded by
the European Union

Αναπαλαίωση Επίπλων στην Ρουμανία

Η κατασκευή επίπλων αντιπροσωπεύει περίπου το 4-5% της μεταποιητικής βιομηχανίας στη Ρουμανία. Η προοπτική της κυκλικότητας στον τομέα αυτό αφορά κυρίως τη χρήση πιο βιώσιμων υλικών και την εφαρμογή των αρχών του κυκλικού σχεδιασμού στη φάση της παραγωγής, καθώς και τη βελτίωση της διαχείρισης των επίπλων που θεωρούνται πλέον απορρίμματα και ιδίως των απορριμμάτων της ξυλείας. Ταυτόχρονα, η έννοια της κυκλικής οικονομίας αναγνωρίζει επίσης τη σημασία της δυναμικής των πόρων, χρησιμοποιώντας, όσο το δυνατόν περισσότερο, ανακυκλωμένα υλικά που βρίσκονται στη βιόσφαιρα, ώστε να συμβάλει στην αποκατάσταση των φυσικών πόρων, της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων.

Τον Σεπτέμβριο του 2022, το Τμήμα Αειφόρου Ανάπτυξης της ρουμανικής κυβέρνησης δημοσίευσε της Εθνική Στρατηγική για την κυκλική Οικονομία²¹, η οποία παρουσιάζει μια ανάλυση των κύριων οικονομικών τομέων και βιομηχανιών.

Το έγγραφο υπογραμμίζει ότι η Ρουμανία συγκαταλέγεται μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών με τις χαμηλότερες επιδόσεις όσον αφορά την παραγωγή αποβλήτων και τη χρήση ανακυκλωμένων υλικών. Επιπλέον, όσον αφορά τα κριτήρια παραγωγικότητας των πόρων, που είναι ένας από τους σημαντικότερους δείκτες βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής, η Ρουμανία κατέγραψε τη χαμηλότερη επίδοση στην ΕΕ για το 2019. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η χώρα δεν έχει σημειώσει καμία πρόοδο τα τελευταία 10 χρόνια όσον αφορά τη χρήση δευτερογενών υλικών, παραγόμενων της κυκλικής οικονομίας.

Ακόμα πιο ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι, κατά την περίοδο 2009-2018, μόνο το 1,4-1,6% του συνολικού εργατικού δυναμικού προσλήφθηκε σε τομέα που σχετίζεται με την κυκλική οικονομία, στον τομέα της ανακύκλωσης ή επισκευής/ επαναχρησιμοποίησης, πολύ λιγότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Αυτό προκύπτει επίσης ως συνέπεια του γεγονότος ότι οι Ρουμάνοι δείχνουν απροθυμία σχετικά με την ελαχιστοποίηση των απορριμμάτων, προτιμώντας να αντικαθιστούν τα προϊόντα αντί να τα επισκευάζουν, ή δεν δίνουν ιδιαίτερη προσοχή σε πιο πράσινες λύσεις (π.χ. μεταφορές, ενέργεια κ.ο.κ.).

Η βιομηχανία επίπλων

Όσον αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη, η βιομηχανία επίπλων αντιμετωπίζει συγκεκριμένες προκλήσεις, όπως η εντατική εκμετάλλευση του ξύλου, η οποία απειλεί το τοπικό οικοσύστημα και τη βιοποικιλότητα, καθώς και η χρήση συνθετικών υλικών και επιβλαβών πλαστικών για τη βελτίωση των ιδιοτήτων των προϊόντων, με αποτέλεσμα τη ρύπανση του εδάφους (National Strategy for Circular Economy, 2022).

Ένα άλλο ζήτημα αφορά το επίπεδο γνώσεων των καταναλωτών, οι οποίοι συχνά έχουν ελάχιστες πληροφορίες για το πώς να παρατείνουν τη διάρκεια ζωής ενός προϊόντος ή να επιλέγουν τα λιγότερο επιβλαβή υλικά. Επιπλέον, η χρήση υλικών χαμηλής ποιότητας και ο κακός σχεδιασμός των επίπλων περιορίζει τη διάρκεια ζωής τους και τις δυνατότητες για μια επιτυχημένη δεύτερη

²¹ Secretariatul General al Guvernului (2022), *Strategia națională privind economia circulară*, https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2022/08/Strategia-economie-circulara_18.08.2022.pdf

Co-funded by
the European Union

ζωή. Η περιορισμένη συλλογή και οι ελλείψεις επενδύσεις στη συλλογή και την υλικοτεχνική υποδομή για την επιστροφή των επίπλων, το υψηλό κόστος επισκευής και ανακατασκευής και η χαμηλή ζήτηση για μεταχειρισμένα έπιπλα αποτελούν πρόσθετα εμπόδια για τη βελτίωση αυτής της κατάστασης.

Η εφαρμογή των αρχών του κυκλικού σχεδιασμού, η μείωση της χρήσης συνθετικών υλικών, η αύξηση της επιλεκτικής συλλογής απορριμμάτων, οι επενδύσεις σε υποδομές επιστροφής επίπλων και τεχνολογίες ανακύκλωσης είναι μερικοί από τους τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος και μείωσης της ποσότητας των επίπλων που καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής. Επιπλέον, οι τοπικές υπηρεσίες ανακατασκευής επίπλων δημιουργούν νέες ευκαιρίες απασχόλησης, όπως φαίνεται στις παρακάτω καλές πρακτικές.

Πώς μπορούν να βοηθήσουν οι εργοδότες στον τομέα επίπλων;

Μέσω της συνεργασίας με εκπαιδευτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένης της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην επεξεργασία ξύλου ή στην κατασκευή επίπλων, οι εργοδότες έχουν τη δυνατότητα να προτείνουν κατάρτιση στο χώρο εργασίας για το προσωπικό τους, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων.

Σε κοινοτικό επίπεδο, απαιτείται περισσότερη πληροφόρηση και διαφάνεια της διαδικασίας, από τη συλλογή έως την ανακύκλωση/χρησιμοποίηση, καθώς και η δημιουργία κέντρων ή σημείων συλλογής, τα οποία θα πρέπει να παρέχονται από τις τοπικές δημόσιες αρχές, σε συνεργασία με εταιρείες καθαριότητας και άλλους συλλέκτες που εξασφαλίζουν τη συλλογή των μεταχειρισμένων επίπλων.

Στη Ρουμανία, με την ευκαιρία της Ημέρας της Γης το 2023, μεταξύ 22-23 Απριλίου, διοργανώθηκε η πρώτη Έκθεση Ανακυκλωμένων Επίπλων, «NEW AND OLD WOOD», με στόχο την προώθηση ενός καινοτόμου μοντέλου κοινωνικής οικονομίας και μηδενικών αποβλήτων²².

Μόλις 5 μήνες μετά την προσπάθεια διοργάνωσης της έκθεσης, ο Σύλλογος Τέχνης In Context είχε καταφέρει να επεξεργαστεί πάνω από 500 κιλά ξύλου, από καρέκλες και τραπέζια μέχρι γραφεία και κομοδίνα.

Καλές πρακτικές

«Mobilier Meșesugit»²³ - Παραγωγή και Αναμόρφωση - www.mobiliermestesugit.ro

Το Mobilier Meșesugit είναι ένα βιοτεχνικό εργαστήριο που παράγει έπιπλα από μασίφ ξύλο για το σπίτι και τον κήπο. Η εταιρεία προσφέρει επίσης επαγγελματικές υπηρεσίες για την ανακατασκευή

²²Radio România Cultural, 2023, Primul târg anual de mobilier din lemn recondiționat s-a deschis la Slănic Moldova în perioada 22-24 aprilie, Centrala Artelor In Context, <https://rb.gv/5ev1i>

²³www.mobiliermestesugit.ro

Co-funded by
the European Union

παλαιών επίπλων. Ιδρύθηκε στη Σουτσεάβα ως σημείο εργασίας στο πλαίσιο της Ένωσης Biosilva και αντιπροσωπεύει μια δομή κοινωνικής οικονομίας. Όλα τα προϊόντα που κατασκευάζονται στο εργαστήριο επίπλων κατασκευάζονται ως επί το πλείστον στο χέρι, σε περιορισμένες ή μοναδικές σειρές, με σεβασμό στις παραδοσιακές τεχνικές επεξεργασίας του ξύλου, ενώ η φυσικότητα του μασίφ ξύλου είναι αυτό που τονίζει πραγματικά την αξία τους.

Σύλλογος RECOREDI - ένα καλύτερο μέλλον για ευάλωτα άτομα / Κοινωνική Επιχείρηση για την Ένταξη

Ο Σύλλογος Recoredi είναι μια ΜΚΟ που κάνει ανακύκλωση, αναμόρφωση με χρώμα κιμωλίας και αποκατάσταση, με εργαζόμενους από το κοινωνικό σύστημα. Διαθέτουν επίσης ένα κατάστημα μεταχειρισμένων επίπλων στη Γαλλία.

Zinnas Holtz - <https://tapiteriidragos.ro/>

Η Zinnas Holtz είναι μια κοινωνική επιχείρηση στη Ρουμανία και δικαιούχος του έργου POCU «SuccES – Structuri de creștere a calității economiei sociale». Μια μικρή ομάδα τεσσάρων ατόμων παρέχει υπηρεσίες ταπετσαρίας, συμπεριλαμβανομένων δωρεάν υπηρεσιών για ΜΚΟ που εργάζονται με ευάλωτους πληθυσμούς²⁴.

Emmaus Satu Mare - <https://shorturl.at/eintS>

Με έδρα το βόρειο τμήμα της χώρας, το ρουμανικό παράρτημα του Emmaus είναι μια από τις κύριες κοινωνικές επιχειρήσεις στη Ρουμανία που εστιάζουν στην εργασιακή ένταξη. Η ΜΚΟ προσφέρει υπηρεσίες κοινωνικής υποστήριξης για νέους που έχουν μεταφερθεί σε ιδρύματα, οι οποίοι ενθαρρύνονται να μάθουν, να εργαστούν και να εμπλακούν σε οικονομικές δραστηριότητες που περιλαμβάνουν τη συλλογή και την ανακατασκευή μεταχειρισμένων προϊόντων, όπως έπιπλα, σκεύη ή παιχνίδια²⁵.

Recycl'Art - <https://recycleart.ro/>

Η Recycl'Art είναι μια εταιρεία επίπλων με έδρα το Târgu-Mureș, η οποία συνιδρύθηκε από την Ένωση Ρουμανικών Εργασιών. Ειδικεύεται στη δημιουργία επίπλων και άλλων αντικειμένων από ανακυκλωμένο ξύλο και υλικά, ενώ παράλληλα υποστηρίζει την ένταξη στην αγορά εργασίας ευάλωτων ατόμων. Η επιχείρηση εργάζεται με άτομα με ιστορικό εξαρτήσεων, άτομα Ρομά ή άτομα από αγροτικές περιοχές.

Σε συνεργασία με άλλους οργανισμούς, η Recycl'Art παρέχει στέγαση στους εργαζομένους της. Επιπλέον,

καθημερινά προσκαλούνται στο εργαστήριο έφηβοι με διάφορα προβλήματα ψυχικής υγείας²⁶.

²⁴Zinnas Holtz, Despre proiect, <https://tapiteriidragos.ro/>

²⁵RISE Romania, Emmaus Satu Mare – social enterprise for young people, <https://shorturl.at/eintS>

²⁶ Recycl'Art, About Us, <https://recycleart.ro/despre-noi/>

Co-funded by
the European Union

Ρύπανση από πλαστικά και ανακύκλωση στα Κανάρια Νησιά, Ισπανία

Μια αυξανόμενη ανησυχία για το περιβάλλον

Η ανησυχία για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος αυξάνεται στα Κανάρια Νησιά. Η διοίκηση των Κανάριων Νησιών θέτει σε εφαρμογή πολιτικές και προγράμματα για τη βελτίωση του πάρκου ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τη βιώσιμη και αποδοτική χρήση των πόρων, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα σε περιορισμένο βαθμό πριν από το 2030 και την επίτευξη μηδενικών εκπομπών έως το 2050.

Η μετάβαση προς μια πράσινη οικονομία θεωρείται «αναπόφευκτη πρόκληση» εάν τα νησιά θέλουν να διατηρήσουν τους φυσικούς πόρους και και την πλούσια βιοποικιλότητα και οι διοικήσεις των νησιών προωθούν ενεργά αυτόν τον τομέα. Στην πραγματικότητα, περισσότερες από εκατό εταιρείες περιστρέφονται σήμερα γύρω από τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στα νησιά και 300 εταιρείες είναι επίσης μέλη του Ecoembes, ενός μη κερδοσκοπικού περιβαλλοντικού οργανισμού που συντονίζει την ανακύκλωση συσκευασιών στην Ισπανία. Ωστόσο, οι ειδικοί προειδοποιούν για τη μεγάλη περιβαλλοντική πρόκληση που αντιμετωπίζει η κυβέρνηση: τη δημιουργία ενός νέου τουριστικού μοντέλου με πολλαπλές εξειδικευμένες υπηρεσίες.

Στην Ισπανία γενικότερα, η ανακύκλωση είναι ένα από τα εργαλεία με τα οποία τα άτομα και οι εταιρείες συμβάλλουν στη φροντίδα του περιβάλλοντος. Η ανακύκλωση βελτιώνεται στα Κανάρια Νησιά: μόνο το 2019, τα Κανάρια Νησιά εναπόθεσαν 14.5% περισσότερα ανακυκλώσιμα υλικά στους «κίτρινους κάδους» (κάδοι ανακύκλωσης) σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (Ecoembes). Κάθε πολίτης των Καναρίων Νήσων διαχώρισε 12,1 kg πλαστικών, μεταλλικών και χάρτινων δοχείων για μετέπειτα ανακύκλωση.

Ωστόσο, σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση της Greenpeace (2019), μόνο το 25,4% των πλαστικών συσκευασιών ανακτήθηκε στην Ισπανία το 2016. Το υπόλοιπο, το οποίο συχνά καταλήγει αναμειγμένο με άλλα απορρίμματα στα σκουπίδια, καταλήγει σε χώρους υγειονομικής ταφής, αποτέφρωσης ή στο περιβάλλον. Επίσης, ένα μεγάλο μέρος του πλαστικού εξάγεται σε άλλες χώρες, συνήθως στην Κίνα ή στις Φιλιππίνες, χωρίς σαφή εικόνα για την κατάληξη αυτών των πόρων. Η Ισπανία είχε εξάγει μόνο το 2016 συνολικά 318.926 τόνους πλαστικών αποβλήτων και η Κίνα ήταν η κύρια χώρα εισαγωγής με συνολικά 1.640.976 τόνους.

Τα Κανάρια Νησιά είναι στην πραγματικότητα μια από τις περιοχές του κόσμου που πλήττονται περισσότερο από την παρουσία μικροπλαστικών στη θάλασσα σύμφωνα με το πρόγραμμα ImpraMac, στο πλαίσιο του οποίου περίπου 50 επιστήμονες από τη Μαδέρα, τις Αζόρες, το Πράσινο Ακρωτήριο και τα Κανάρια Νησιά διερευνούν τις επιπτώσεις των μικροπλαστικών στα ύδατα και το θαλάσσιο οικοσύστημα της Μακρονησίας. Τα μικροπλαστικά είναι μικρά τμήματα πλαστικού (μικρότερα από 5mm) τα οποία δημιουργούνται όταν το πλαστικό φτάνει στη θάλασσα και αρχίζει να θρυμματίζεται σε μικρά κομμάτια. Γίνονται μέρος του θαλάσσιου οικοσυστήματος και καταναλώνονται από τα ψάρια, εισερχόμενα στην τροφική αλυσίδα.

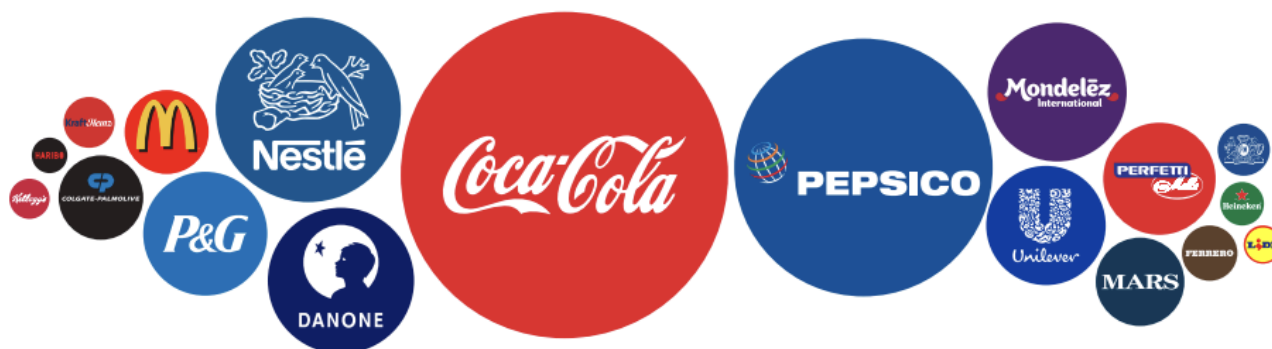
Co-funded by
the European Union

Ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση πλαστικών

Η απόδοση αξίας στο πλαστικό αποτελεί μέρος της λύσης για τη ρύπανση από τα πλαστικά. Πρώτα από όλα είναι σημαντικό οι εταιρείες να αναλάβουν τις ευθύνες τους στον πλήρη κύκλο ζωής των προϊόντων τους και της συσκευασίας στην οποία πωλούνται. Το περιβάλλον επωμίζεται το βάρος της προγραμματισμένης αύξησης της παραγωγής πλαστικών και των εταιρειών κατά 40% (από το 2018 ως το 2028).

Η ευθύνη για το πρόβλημα της ρύπανσης από πλαστικό δεν ανήκει στους «μεμονωμένους ρυπαντές», αλλά στις ρυπογόνες εταιρείες, οι οποίες πρέπει να υιοθετήσουν βιώσιμες λύσεις και συστήματα για να σταματήσει αυτή η κρίση. Παρόλα αυτά, οι καταναλωτές αγαθών έχουν την ευκαιρία και την υποχρέωση να καταστήσουν τις εταιρείες υπεύθυνες για την ρύπανση από τα πλαστικά που επιβάλλουν στην αγορά και να απαιτήσουν από αυτές να διαθέτουν στην αγορά τρόφιμα, ποτά και προϊόντα προσωπικής φροντίδας χωρίς συσκευασίες ή να περιέχονται σε επαναχρησιμοποιήσιμες συσκευασίες. Το 2018, στην εκστρατεία Break Free From Plastic συμμετείχαν σχεδόν 10.000 εθελοντές σε 239 καθαρισμούς σε 42 χώρες σε 6 ηπείρους, συλλέγοντας πάνω από 187.851 κομμάτια πλαστικής ρύπανσης. Πραγματοποιώντας «ελέγχους εμπορικών σημάτων» κατά τη διάρκεια των καθαρισμών στις παραλίες, οι ομάδες κατέγραψαν χιλιάδες μητρικές εταιρείες που εμπορεύονται πολλές χιλιάδες ακόμα εμπορικά σήματα καταναλωτών που βρέθηκαν που βρέθηκαν ως πλαστική ρύπανση που συλλέχθηκε στις χώρες που εκπροσωπήθηκαν. Η ανάλυση αυτών των δεδομένων αποκαλύπτει τους Κορυφαίους Ρυπαντές παγκοσμίως από τον έλεγχο των συμμετεχόντων εμπορικών σημάτων ([“In search of the World’s Top Corporate Plastic Polluters, 2018”](#)).

Εικόνα 3: Όγκος της πλαστικής ρύπανσης των εταιρειών, Audit plastic Report, Greenpeace 2018

Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί, η παραγωγή πλαστικού εξακολουθεί να αυξάνεται και καμία εταιρεία ή κυβέρνηση δεν εφαρμόζει αρκετά γενναίες πολιτικές ή δεν θέτει σε εφαρμογή τις τεχνολογίες που απαιτούνται για να τερματιστεί αυτό το πρόβλημα του πλανήτη. Μια οδηγία της ΕΕ του 2019 στοχεύει στη μείωση της παρουσίας των πλαστικών μιας χρήσης σε όλα τα κράτη Μέλη της ΕΕ έως το 2026, απαγορεύοντας τα πλαστικά μιας χρήσης όταν «βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις είναι εύκολα διαθέσιμες και προσιτές» (European Commission, 2019). Το ιδανικό θα ήταν να απαγορευτούν τα πλαστικά οικιακής και μιας χρήσης σε ολόκληρο τον πλανήτη.

Co-funded by
the European Union

Καλές πρακτικές

Καθώς η παγκόσμια απαγόρευση των πλαστικών μιας χρήσης απέχει πολύ από την επίτευξή της, έχουν αναληφθεί διάφορες δράσεις για τη μείωση της ρύπανσης από τα πλαστικά:

- Μέτρα ευαισθητοποίησης των καταναλωτών σχετικά με τη χρήση πλαστικού, όπως η βελτίωση της πρόσβασης σε πιο οικολογικές πρακτικές, όπως τα οικολογικά σούπερ μάρκετ που πωλούν χύμα προϊόντα, όπου τα προϊόντα μπορούν να γεμίζουν ξανά και ξανά χωρίς την αλόγιστη χρήση πλαστικού.
- Μέτρα για τον καθαρισμό των παραλιών και των φυσικών πόρων ώστε να αποτραπεί η παρέμβαση του πλαστικού στο οικοσύστημα και την τροφική αλυσίδα.
- Δημιουργία τεχνολογιών που μπορούν να δώσουν στους πλαστικούς πόρους μια δεύτερη ζωή και έτσι να αποκτήσουν μια αξία που σήμερα δεν έχουν. Το κίνημα Precious Plastic συναντάται σε ολόκληρο τον πλανήτη και διευκολύνει την εφαρμογή τοπικών τεχνολογιών ανακύκλωσης. Το κίνημα αυτό θεωρεί το πλαστικό ως έναν καλό πόρο που μπορεί να διευκολύνει την ανθρώπινη ζωή, ο οποίος όμως πρέπει να εκτιμάται επαρκώς ώστε να μην σπαταλιέται.

Το Precious Plastic Canarias σχεδιάζει και κατασκευάζει μηχανήματα DIY (do it yourself) για τη διευκόλυνση της τοπικής ανακύκλωσης διαφόρων τύπων πλαστικών. Τα σχέδια θα πρέπει να είναι αρκετά ελκυστικά για να εισέλθουν στην αγορά.

Ανακυκλώνονται κυρίως δύο τύποι πλαστικών: οι HDPE και PP.

Η διαδικασία ανακύκλωσης χωρίζεται σε:

1) Διαχωρισμός με βάση των τύπο του πλαστικού και το χρώμα, θα εξετάσουμε τους αριθμούς που είναι χαραγμένοι μεταξύ τριγώνων, 2 HDPE και 5 PP κυρίως.

2) Χάρη στη μηχανή τεμαχισμού, θα τεμαχίσουμε το πλαστικό ανά τύπο και χρώμα προκειμένου να το αποθηκεύσουμε και να βελτιώσουμε την ποιότητα της παραγωγής.

Co-funded by
the European Union

3) Χύτευση του πλαστικού, σε αυτό το βήμα μπορούμε να κάνουμε χρήση διαφόρων τύπων μηχανών. Ο εγχυτήρας θα θερμάνει το πλαστικό για να το εγχύσει σε καλούπια που έχουν κατασκευαστεί προηγουμένως, θα χρησιμοποιηθεί για μικρά ή μεσαίου μεγέθους προϊόντα.

Ο εξωθητής θα χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή προϊόντων που μπορούν να χυτευτούν χάρη σε ένα συνεχές νήμα από ζεστό πλαστικό που θα βγαίνει.

Η μηχανή παραγωγής πλακών μπορεί να κατασκευάσει πλάκες διαφορετικών μεγεθών.

4) Τέλος, θα χρησιμοποιήσουμε μηχανές κοπής όπως CNC ή άλλα εργαλεία για να δώσουμε ένα καλό φινίρισμα στο προϊόν.

Προς το παρόν, από το έτος σύστασής της το 2019 έως το έτος 2023 η Precious Plastic Canarias έχει επιτύχει:

- Να συλλέξει και να ανακυκλώσει περισσότερα από 400 kg πλαστικού.
- Να κατασκευάσει πάνω από 10 διαφορετικά μηχανήματα ανακύκλωσης για τα Κανάρια Νησιά και άλλες χώρες (Νορβηγία, Ιταλία...)
- Να κατασκευάσει περισσότερα από 10 διαφορετικά σχέδια προϊόντων.
- Να ευαισθητοποιήσει πάνω από 1000 μαθητές.
- Να προωθήσει το έργο της σε πάνω από 20 μαζικά πολιτιστικά φεστιβάλ.

Co-funded by
the European Union

Περιγραφή Γλωσσικής Εκπαίδευσης

Εκπαιδευτικές Ενότητες

Η δομή των Ενοτήτων παρέχει μια επισκόπηση των διδακτικών ενοτήτων. Κάθε Ενότητα έχει γλωσσικούς, κοινωνιογλωσσικούς και πραγματολογικούς στόχους, οι οποίοι προσεγγίζονται από τις διδακτικές ενότητες.

Η κοινοπραξία του MILMET παρέχει δύο Ενότητες για κάθε πράσινο τομέα της οικονομίας/γλώσσα των εταίρων, καθεμία από τις οποίες χωρίζεται σε τρεις εκπαιδευτικές συνεδρίες. Οι χρήστες του Εγχειριδίου μπορούν να συνδυάζουν τις ενότητες, οι οποίες διαφέρουν ως προς τη διάρκεια, ανάλογα με τις ανάγκες, τους διαθέσιμους πόρους, τον αριθμό των εκπαιδευομένων και τη διάρκεια των προγραμμάτων κατάρτισης. Για παράδειγμα, σε ορισμένες περιπτώσεις, μια εκπαιδευτική συνεδρία μπορεί να διεξάγεται επί μία ώρα ημερησίως επί δεκαπέντε ημέρες (εκτεταμένη κατάρτιση), ενώ σε άλλες περιπτώσεις, η ίδια συνεδρία μπορεί να διεξαχθεί σε επτά ώρες ημερησίως (εντατική κατάρτιση).

Εικόνα 4: Δομή της Εκπαίδευσης

Η δομή κάθε εκπαιδευτικής συνεδρίας παρέχει πληροφορίες σχετικά με τα απαραίτητα εργαλεία, τις διαδικασίες, τις μεθόδους εργασίας και τη διάρκεια. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές εμφανίζονται χρονολογικά: η συνεδρία ξεκινά με μια δραστηριότητα που σπάει τον πάγο, ακολουθεί

Co-funded by
the European Union

η εισαγωγή του εκπαιδευτικού αντικειμένου και στη συνέχεια η γλωσσική πρακτική (αναγνώριση, εννοιολόγηση και συστηματοποίηση).

- Αναγνώριση: εξοικείωση με το νέο γλωσσικό περιεχόμενο,
- Εννοιολόγηση: κατανόηση του τρόπου χρήσης του νέου γλωσσικού περιεχομένου,
- Συστηματοποίηση: εκμάθηση της κατάλληλης χρήσης του νέου γλωσσικού περιεχομένου.

Πρακτικός οδηγός	
Γλωσσικοί, Κοινωνιογλωσσικοί και Πραγματολογικοί Στόχοι	
Γλωσσικοί	
Γραμματολογικοί	- δομή πρότασης - αρσενικό / θηλυκό - ενικός / πληθυντικός - μέρη του λόγου: ουσιαστικά, ρήματα, επίθετα
Λεξικολογικοί	- ουσιαστικά - επίθετα - ρήματα) λεξιλόγιο
Φωνολογικοί	- κοινοί ήχοι - διαφορετικοί ήχοι - ορθογραφία, συλλαβές, άρθρωση
Κοινωνιογλωσσικοί	
- κοινωνική διάσταση: τι είναι σημαντικό να γνωρίζει ένας/μία εκπαιδευόμενος/η: τον πολιτισμό της νέας χώρας υποδοχής του/της τη σχέση με τους άλλους πολίτες τις επίσημες/ανεπίσημες καταστάσεις την καθημερινή ζωή	
- γλωσσική διάσταση: πώς η γλώσσα θα επηρεάσει το περιβάλλον του/της εκπαιδευόμενου/ης: να γνωρίζουν πώς να ζητούν κάτι να γνωρίζουν πώς να μιλούν σε επίσημες/ανεπίσημες καταστάσεις να γνωρίζουν πώς να εξηγήσουν μια κατάσταση να γνωρίζουν πώς να ζητούν κάτι	
Πραγματολογικοί	
- ποιες δεξιότητες θα είναι χρήσιμες για τον/την εκπαιδευόμενο/η στο περιβάλλον του/της (άνθρωποι, προσωπική ή επαγγελματική ζωή)	
- ποιες δεξιότητες είναι σημαντικές για έναν/μία εκπαιδευόμενο/η για να αναλάβει δράση στο περιβάλλον του/της (άνθρωποι, προσωπική ή επαγγελματική ζωή)	
- ποιες δεξιότητες πρέπει να κατακτήσει ένας/μία εκπαιδευόμενος/η για να ενσωματωθεί	

Εικόνα 5: Πρακτικός Οδηγός - Στόχοι

Τέλος, το έργο MILMET αποσκοπεί στο να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι με μεταναστευτικό υπόβαθρο δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας της πράσινης οικονομίας. Ως εκ τούτου, κάθε συνεδρία κατάρτισης χωρίζεται σε δύο φάσεις: μια πλήρη γλωσσική κατάρτιση που λαμβάνει χώρα στην αίθουσα διδασκαλίας και ένα πρακτικό εργαστήριο όπου οι εκπαιδευόμενοι χρησιμοποιούν τις νέες τους δεξιότητες (ιδανικά σε ένα διαφορετικό περιβάλλον!).

Co-funded by
the European Union

Ενότητα 1	
Γλωσσικοί, κοινωνιογλωσσικοί και πραγματολογικοί στόχοι	
	Γλωσσικοί
Γραμματολογικοί	- αλφάβητο, αλφαβητική σειρά
	- μέρη του λόγου (άρθρο, ουσιαστικό, αντωνυμία, ρήμα, επίθετο)
	- οριστικό άρθρο (ο, η, το) και αόριστο άρθρο (ένας, μια, ένα)
	- ουσιαστικά (αριθμός, πτώση, φύλο)
	- ρήματα σε χρόνο ενεστώτα (είμαι, κάνω, ανακυκλώνω, ρίχνω κ.λπ.)
Λεξικολογικοί	- επίθετα (αριθμός, πτώση, φύλο)
	- προσωπικές αντωνυμίες (εγώ, εσύ, αυτός), ερωτηματική αντωνυμία (τι)
	- ουσιαστικά σχετικά με την ανακύκλωση (γυαλί, χαρτί, αλουμίνιο, κάδος)
	- ρήματα σχετικά με την ανακύκλωση (ανακυκλώνω, ρίχνω)
	- επίθετα σχετικά με την ανακύκλωση
Φωνολογικοί	- χρώματα
	- δίνω οδηγίες
	- σύστημα τονισμού και προφορά (´, ˘ and ˝)
	- δίψηφα φωνήεντα (αι, ει, οι, υι, ου) και συνδυασμοί (αυ, ευ)
	- δίψηφα σύμφωνα και συνδυασμοί
	Κοινωνιογλωσσικοί
	- να γνωρίζουν τις διεθνείς περιβαλλοντικές πολιτικές που επηρεάζουν την Ελλάδα (Ατζέντα 2030, Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης)
	- να γνωρίζουν τη σημασία της ανακύκλωσης
	- να γνωρίζουν τα διάφορα ανακυκλώσιμα υλικά στην Ελλάδα (χαρτί, πλαστικό, μέταλλο, γυαλί, οργανικά υλικά, ρούχα κ.λπ.)
	- να γνωρίζουν την περιοχή της Πάτρας σε γεωγραφική κλίμακα
	- να γνωρίζουν πώς να διαβάζουν και να δίνουν οδηγίες
	Πραγματολογικοί
	- να αναγνωρίζουν τα διάφορα ανακυκλώσιμα υλικά
	- να αναγνωρίζουν τα διάφορα είδη κάδων
	- να δίνουν οδηγίες για την ανακύκλωση υλικών
	- να γνωρίζουν τη θέση των διαφόρων ειδών κάδων στην περιοχή τους
	- να γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιούν ψηφιακά εργαλεία (π.χ. canva) για τη δημιουργία ψηφιακών κολλάζ και αφισών
	- να γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιούν την εφαρμογή της google οι χάρτες μου για να δημιουργούν χάρτες

Εικόνα 5: Ελληνική Γλώσσα- Ενότητα 1 - Στόχοι

Co-funded by
the European Union

Ενότητα 2	
Γλωσσικοί, κοινωνιογλωσσικοί και πραγματολογικοί στόχοι	
	Γλωσσικοί
Γραμματολογικοί	<ul style="list-style-type: none"> - σημεία στίξης - σύνδεσμοι (διαφορετικοί τύποι) - αόριστος - προσωπική αντωνυμία (αδύναμοι τύποι) - προθέσεις - σύνθετες λέξεις (σχηματισμός) - ουσιαστικά (κλίση) - ερωτηματικές λέξεις (σχηματισμός ερωτήσεων) - αριθμοί - ρήματα στον ενεστώτα (κλίση) - ρήματα παθητικής φωνής ενεστώτα
	<ul style="list-style-type: none"> - διαφορετικοί τύποι συνδέσμων - συχνά χρησιμοποιούμενες φράσεις για τον αόριστο - κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις (μιλώντας για τον εαυτό μου) - βασικής παράγραφος (μιλώντας για τον εαυτό μου) - σύνθετες λέξεις (μέρη του ΚΔΑΥ) - ερωτηματικές λέξεις (διατύπωση ερωτήσεων για να συνέντευξη) - ρήματα παθητικής φωνής για την προστασία και τον εξοπλισμό ατομικής προστασίας - ουσιαστικά για τα μέρη του σώματος
Λεξικολογικοί	<ul style="list-style-type: none"> - σύστημα τονισμού και προφορά (´, ˘ and ˝) - δίψηφα φωνήεντα (αι, ει, οι, υι, ου) και συνδυασμοί (αυ, ευ) - δίψηφα σύμφωνα και συνδυασμοί - δίφθογγοι (αι, αη, οι, οη) και καταχρηστικοί δίφθογγοι (ια, ιο, ιε, ιου)
	<ul style="list-style-type: none"> - σύστημα τονισμού και προφορά (´, ˘ and ˝) - δίψηφα φωνήεντα (αι, ει, οι, υι, ου) και συνδυασμοί (αυ, ευ) - δίψηφα σύμφωνα και συνδυασμοί - δίφθογγοι (αι, αη, οι, οη) και καταχρηστικοί δίφθογγοι (ια, ιο, ιε, ιου)
	Κοινωνιογλωσσικοί
	<ul style="list-style-type: none"> - να γνωρίζουν τις διεθνείς περιβαλλοντικές πολιτικές που επηρεάζουν την Ελλάδα (Ατζέντα 2030, Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης) - να γνωρίζουν τη σημασία της ανακύκλωσης - να γνωρίζουν τα Κέντρα Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ) και τη λειτουργία τους - να γνωρίζουν τις μεθόδους διαλογής των ανακυκλώσιμων υλικών ενός ΚΔΑΥ - να γνωρίζουν τα Μέσα Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) και τους κανονισμούς της ΕΕ - να γνωρίζουν πώς να αλληλεπιδρούν με ενδιαφερόμενα μέρη και προϊστάμενους - να γνωρίζει πώς να συμμετέχει σε μια συνέντευξη για εργασία - να γνωρίζει τα διαφορετικά μέρη ενός άρθρου
	Πραγματολογικοί
	<ul style="list-style-type: none"> - να γνωρίζουν πώς να θέτουν ερωτήσεις για να λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με μια θέση εργασίας - να γνωρίζουν πώς να στέλνουν ένα e-mail - να γνωρίζουν πώς να περιηγούνται στο διαδίκτυο για να συλλέγουν πληροφορίες, χρησιμοποιώντας λέξεις-κλειδιά - να γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιούν ψηφιακά εργαλεία (π.χ. canva) για τη δημιουργία φυλλαδίων - να γνωρίζουν πώς να προστατεύουν τον εαυτό τους χρησιμοποιώντας τα Μέσα Ατομικής Προστασίας - να γνωρίζουν πώς να ανταποκρίνονται σε συνεντεύξεις εργασίας, να παρουσιάζουν τις δεξιότητές τους και να διεκδικούν τα δικαιώματά τους - να γνωρίζουν τα διάφορα ΚΔΑΥ στην περιοχή τους - να γνωρίζουν τα ΜΑΠ για τα διάφορα μέρη του σώματος - να γνωρίζουν πώς να γράφουν ένα άρθρο - να γνωρίζουν τον τοπικό τύπο - να γνωρίζουν πώς να ζητούν χρήσιμες πληροφορίες σε ένα επαγγελματικό περιβάλλον

Εικόνα 6: Ελληνική Γλώσσα - Ενότητα 2 - Στόχοι

Από εσάς εξαρτάται τώρα: αποκτήστε πρόσβαση στις εκπαιδευτικές ενότητες στα ελληνικά (με σύνδεσμο)!

Co-funded by
the European Union

Βιβλιογραφία

Βιβλιογραφία Ευρώπη

Consilium, Press, Ukraine: the Council unanimously establishes protection temporary for people fleeing war (2022). Retrieved online on 2023, june 26 from <https://www.consilium.europa.eu/fr/press/press-releases/2022/03/04/ukraine-council-introduces-temporary-protection-for-persons-fleeing-the-war/pdf>

European Home Affairs. Schengen Area. Accessed on 2023, june 26 on https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-area_en

European Migration Network. The impact of COVID-19 in the migration area in EU and OECD countries (2021). Retrieved from : <https://www.oecd.org/migration/mig/00-eu-emn-covid19-umbrella-inform-en.pdf>

European Union Agency for Asylum (EUAA), What we do. Accessed on 2023, june 26 on <https://euaa.europa.eu/about-us/what-we-do>

FRONTEX, Detections of illegal border-crossings statistics download, 2023), retrieved online from https://frontex.europa.eu/assets/Migratory_routes/2023/IBC_PRESS_20230904.xlsx

FRONTEX, Map of the current migration situation in Europe, Accessed on 2023, june 26 on : <https://frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-map/>

FRONTEX, Who are we (2023). Accessed on 2023, june 26 from <https://frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/tasks-mission/>

Βιβλιογραφία Γαλλία

Action sociale (2023). Centre d'accueil de demandeurs d'asile (CADA). Accessed on 2023, july 10 on https://annuaire.action-sociale.org/etablisements/readaptation-sociale/centre-accueil-demandeurs-asile--c-a-d-a---443.html#google_vignette

Brinbaum, Y. (2018). Incorporation of Immigrants and Second Generations into the French Labour Market: Changes between Generations and the Role of Human Capital and Origins. *Social Inclusion*, 6(3), 104-118. doi:<https://doi.org/10.17645/si.v6i3.1453>

CNDA, Cour Nationale du Droit d'Asile (2023). Accessed on 2023, july 10 on www.cnda.fr/English

INSEE, Institut national de la statistique et des études économiques (2023). Statistiques et études. L'essentiel sur... les immigrés et les étrangers. Retrieved online <https://www.insee.fr/fr/statistiques/3633212#graphique-infographie>

INSEE, Institut national de la statistique et des études économiques (2023). Taux de chômage selon le sexe et l'âge. Retrieved online <https://www.insee.fr/fr/statistiques/2532173>

Co-funded by
the European Union

La Cimade (2018). Typologie des différents lieux d'hébergement pour les migrant.e.s. Retrieved online <https://www.lacimade.org/publication/typologie-lieux-hebergement-migrants/>

Marco, Jeanne-Marie (2023). France Bleu. Société. Un An de guerre en Ukraine : 13% des réfugiés sont inscrits à Pôle emploi en Occitanie. Accessed on 2023 June 26 on <https://www.francebleu.fr/infos/societe/un-an-de-guerre-en-ukraine-13-des-refugies-sont-inscrits-a-pole-emploi-en-haute-garonne-dit-la-prefecture-8348731>

OFII (2022). Edito. Retrieved online https://www.ofii.fr/wp-content/uploads/2022/07/HR_RA_OFII_2021_21x297_p3_p114_compressed.pdf

OFPPRA, Office Français de Protection des Réfugiés et Apatrides (2023). Accessed on 2023, July 10 on <https://www.ofpra.gouv.fr/>

Pôle Emploi (2023). Météo de l'emploi. Occitanie. Accessed on 2023, June 26 on <https://www.pole-emploi.fr/region/occitanie/meteo-de-lemploi.html>

Préfecture. Occitanie. Schéma régional d'accueil des demandeurs d'asile et des réfugiés - Région Occitanie 2020-2023 Retrieved online https://www.prefectures-regions.gouv.fr/occitanie/content/download/89107/572276/file/SRADAR_2020-2023_Occitanie.pdf

Préfecture. Pas-de-Calais. Les services de l'État. Hébergement d'Urgence pour Demandeurs d'Asile (H.U.D.A.). Accessed on 2023, July 10 on <https://www.pas-de-calais.gouv.fr/Actions-de-l-Etat/Cohesion-Sociale-Politique-de-la-Ville/Integration-des-etrangers-en-France/Hebergement-d-Urgence-pour-Demandeurs-d-Asile-H.U.D.A>

Service Public (2021). What is the Republican Integration Contract (CIR) ? Accessed on 2023, July 10 <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F17048?lang=en>

Βιβλιογραφία Ελλάδα

Διεθνείς

Brändle, V. K., Eisele, O., & Trenz, H. J. (2019). Contesting European solidarity during the 'refugee crisis': A comparative investigation of media claims in Denmark, Germany, Greece and Italy. *Mass Communication and Society*, 1–25. <https://doi.org/10.1080/15205436.2019.1674877>

Cinalli, M., & Trenz, H.-J. (2018). Summary: A divided Europe? Solidarity contestation in the public domain during the 'Refugee Crisis.' *TransSOL Integrated Report on Transnational Solidarity in the Public Domain*. Retrieved 2022, November 15, <https://transsol.eu/files/2018/05/deliverable-5-1.pdf>

Dixon, T., Hawkins, S., Heijbroek, L., Juan-Torres, M., & Demoures, F. (2018). Attitudes towards national identity, immigration and refugees in Italy. *More in Common*, 1-131. Retrieved 2022, November 15 from https://www.moreincommon.com/media/Itinlcnc/0535-more-in-common-greece-report_final-4_web_lr.pdf

Co-funded by
the European Union

Greek Council for Refugees. (2023). Statistics Greece. Retrieved from:
<https://asylumineurope.org/reports/country/greece/statistics/>

Greek Council for Refugees & European Council on Refugees and Exiles. (2021). Country Report: Greece. Retrieved from:
https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2022/05/AIDA-GR_2021update.pdf

Hellenic Integration Support for Beneficiaries of International Protection. (2022). HELIOS Factsheet. Retrieved from:
https://ec.europa.eu/migrant-integration/sites/default/files/2021-08/HELIOSFactsheetAugust2021W1_0.pdf

Human Rights Watch. (2022). Greece Events of 2021. Accessed 2022, November 15 on
<https://www.hrw.org/world-report/2022/country-chapters/greece>

Kousis, M., Chatzidaki, A., & Kafetsios, K. (2022). *Challenging Mobilities in and to the EU during Times of Crises: The Case of Greece*. Springer IMISCOE Research Series.

Ministry of Migration & Asylum. (2022). Statistics. Retrieved from:
<https://migration.gov.gr/en/statistika/>

Triandafyllidou, A. (2022). *Migration and pandemics: Spaces of solidarity and spaces of exception*. Springer Nature.

Operational Data Portal United Nations High Commissioners for Refugees. (2023). *Refugee Situations. Mediterranean Situation. Greece*. Retrieved from:
<https://data.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179>

OPORA. (2023). The impact of a full-scale war on the migration of Ukrainian people: how the scale of displacement is assessed by the state of Ukraine and international organisations. Retrieved from:
https://www.oporaua.org/en/report/viyana/24523-vpliv-povnomasshtabnoyi-viini-na-migratsiiu-ukrayintsiv-iak-masshtabi-peremishchennia-otsiniuiut-derzhava-ukrayina-ta-mizhnarodni-organizatsiyi?gclid=CjwKCAjwm4ukBhAuEiwA0zQxk6_wB40dwRidYa_7LpdYCAJW9wksV-lyRWKnGu_sqYtQ6HJHsWgTAhOCwmlQAvD_BwE

UNHCR (2022). *Greece Fact Sheet September 2022*. Retrieved from
<https://reporting.unhcr.org/document/3414>

UNHCR Greece. (2021). *ESTIA: A home away from home*. Retrieved from
<https://data.unhcr.org/en/documents/details/88995>

UNHCR Greece. (2021). *Introducing the people behind the numbers*. Retrieved from:
<https://data.unhcr.org/en/documents/details/87682>

Ελληνική

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου. (2021). *Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη*. Ανακτήθηκε 2022, Νοέμβριος 15 από:
<https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2021/12/Εθνική-Στρατηγική-για-την-Ένταξη-Τελικό-με-Μορφοποίηση.pdf>

Co-funded by
the European Union

The BEST portal. (2023). Πόσοι Ουκρανοί πρόσφυγες έχουν μείνει σε Πάτρα και Πύργο- Με τι ασχολούνται. Retrieved from: <https://www.thebest.gr/article/708807-posoi-prosfuges-apo-tin-oukrania-echoun-meinei-se-patra-ka-i-purgo-me-ti-ascholountai>

Βιβλιογραφία Ιταλία

Internazionale (2016). Le rotte verso l'Italia raccontate dai migranti: <https://www.internazionale.it/notizie/2016/09/13/rotte-migranti-africa-italia>

Openpolis (2022). L'Italia riceve meno richiedenti asilo degli altri grandi paesi Ue: <https://www.openpolis.it/litalia-riceve-meno-richiedenti-asilo-degli-altri-grandi-paesi-ue/>

Ministero dell'interno (n.d.): [http://www.libertaciviliimmigrazione.dlci.interno.gov.it/it/](http://www.libertaciviliimmigrazione.dlci.interno.gov.it/it;); <http://www.libertaciviliimmigrazione.dlci.interno.gov.it/it/documentazione/statistica/i-numeri-del-lasilo>

Limes (2021). Afghanistan, Africa, Medio Oriente: da dove arrivano i migranti in Italia: <https://www.limesonline.com/afghanistan-migranti-italia-africa-medio-oriente-guerre-carta/124790>

Open Migration (2017). La legge Zampa sui minori stranieri non accompagnati in 5 punti: <https://openmigration.org/analisi/la-legge-zampa-sui-minori-stranieri-non-accompagnati-in-5-punti/>

SIR Agenzia d'informazione (2022). Minori stranieri non accompagnati: Caritas e Migrantes, "nell'ultimo anno preoccupante aumento, servono politiche ad hoc": <https://www.agensir.it/quotidiano/2022/10/7/minori-stranieri-non-accompagnati-caritas-e-migrantes-nellultimo-anno-preoccupante-aumento-servono-politiche-ad-hoc/>

Rapporto di approfondimento semestrale (2022). I minori stranieri non accompagnati (MSNA) in Italia: <https://www.lavoro.gov.it/temi-e-priorita/immigrazione/focus-on/minori-stranieri/Documents/Rapporto-approfondimento-semestrale-MSNA-31-dicembre-2022.pdf>

Βιβλιογραφία Ρουμανία

Romania among the top 20 countries in the world with the highest emigration, <https://romania.iom.int/news/romania-among-top-20-countries-world-highest-emigration-romanian>

Institutul Național de Statistică (2021), Tendințe Sociale, https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/tendinte_sociale_2.pdf

2021 Retrospective on migration in Romania,

<https://igi.mai.gov.ro/repere-din-activitatea-politistilor-inspectoratului-generalpentru-imigrari-in-anul-2021/>

Applying for asylum, <https://help.unhcr.org/romania/applying-for-asylum/>

Integration Program, <https://igi.mai.gov.ro/en/integration-program/>

Sociological study "Workers from Asia - solution for the labour shortage in Romania" (2022), by the

Co-funded by
the European Union

EWL Migration Platform, Foundation for the Support of Migrants on the Labour Market 'EWL' and the Centre for East European Studies at the University of Warsaw, https://ewl.com.pl/wp-content/uploads/2022/12/EWL_WORKERS_FROM_ASIA_IN_ROMANIA_EN_FINAL.pdf

Strategia Integrată de dezvoltare urbană a zonei urbane Suceava 2021-2030, 2.1. Profil socio-demografic, pp. 1-49, www.primariasv.ro

Guvernul României, 2021, STRATEGIA NAȚIONALĂ din 19 august 2021 privind imigrația pentru perioada 2021-2024, <https://shorturl.at/qDIY2>

Ms. Leyla Kayacik - Special Representative of the Secretary General on Migration and Refugees, 2022, Report of the fact-finding mission to Romania, <https://shorturl.at/cfmpR>

Βιβλιογραφία Κανάρια Νησιά

Spanish Ombudsman. Migration on the Canary Islands, Madrid, 2021, https://www.defensordelpueblo.es/en/wp-content/uploads/sites/2/2021/04/INFORME_Canarias-EN.pdf

Instituto Nacional de Estadística (España) (2022) «Población extranjera por Nacionalidad, Sexo y Año.» , 20 de marzo de 2022.

Godenau, D., & Zapata Hernández, V. M. (2022). Las regiones insulares fronterizas en las rutas de la migración marítima irregular. Las Islas Canarias (España) en el tránsito africano hacia Europa. *REMHU: Revista Interdisciplinaria da Mobilidade Humana*, 30, 43-58.

Βιβλιογραφία Πράσινη Οικονομία

European Commission (2023). Strategy and policy. What we do. Green transition. Transport and mobility. Accessed on 2023, 14 august on https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/green-transition_en#transport-and-mobility

European Commission (2020) EUROPEAN SEMESTER THEMATIC FACTSHEET RESOURCE EFFICIENCY https://commission.europa.eu/system/files/2020-06/european-semester_thematic-factsheet_resource-efficiency_en_0.pdf

UNECE (2023), United Nations Economic Commission for Europe, Environment policy. Greening the economy in the pan-European region. Accessed on 2023, august 14 on <https://unece.org/greening-economy-pan-european-region-0>

Βιβλιογραφία Γεωργία στη Γαλλία

Chambres d'agriculture (2023). Les chiffres 2022 de l'agriculture française. Retrieved online <https://chambres-agriculture.fr/publications/toutes-les-publications/la-publication-en-detail/actualites/les-chiffres-2022-de-lagriculture-francaise/>

Co-funded by
the European Union

CIVAM (2023), Centres d'initiatives pour valoriser l'agriculture et le milieu rural, Accueil en milieu rural. Accueil réfugiés. Accessed on 2023, august 14 on <https://www.civam-occitanie.fr/-ACCUEIL-REFUGIES->

Cocagne Alimen'Terre (2023), Nos actions. Accessed online on 2023, august 14 on <https://cocagne-alimenterre.org>

DESRIERS, Maurice (2007), L'agriculture, nouveaux défis. L'agriculture français depuis cinquante ans : des petites exploitations familiales aux droits à paiement unique. Retrieved online sg-proxy02.maaf.ate.info/IMG/pdf/AGRIFRA07c-2.pdf

Gouvernement (2023). Écologie. Politiques publiques. Installations classées agricoles. Accessed online on 2023, august 14 on <https://www.ecologie.gouv.fr/installations-classees-agricoles>

INSEE, Institut national de la statistique et des études économiques (2023). Les agriculteurs : de moins en moins nombreux et de plus en plus d'hommes. Accessed online on 2023, august, 14 on <https://www.insee.fr/fr/statistiques/4806717>

OECD, *in French* OCDE (2023) Organisation de coopération et de développement économiques. Accessed on 2023, august 14 on <https://www.oecd.org/agriculture/topics/agriculture-and-the-environment/>

Pôle Emploi (2023) - IMT, Informations Marché du Travail, Le marché du travail - Accessed online on 2023, august 14 on <https://candidat.pole-emploi.fr/marche-du-travail/secteuractivite?codeSecteurActivite=01&codeZoneGeographique=76&typeZoneGeographique=REGION>

Pôle Emploi (2023), Agriculture, choisir un secteur d'avenir. Accessed online on 2023, august 14 on <https://www.pole-emploi.fr/actualites/le-dossier/agriculture---secteur-animalier/agriculture/agriculture-secteur-avenir.html>

Représentation permanente de la France auprès de l'Union Européenne (2021). La France dans l'UE. L'agriculture française en quelques chiffres. Accessed on 2023, august 14 on <https://ue.delegfrance.org/l-agriculture-francaise-en-3038>

République Française (2023) Géoportail. Accessed online on 2023, august 14 on <https://www.geoportail.gouv.fr/thematiques/agriculture>

Territoires au futur (2023). Occitanie. Haute-Garonne. Accessed online on 2023, august 14 on <https://territoiresaufutur.org/departement/31>

Βιβλιογραφία Ελλάδα Ανακύκλωση Υλικών

Διεθνής

EU Commission. (n.d.). Sustainable Development Goals. Retrieved from^h: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/international-strategies/sustainable-development-goals_en

Co-funded by
the European Union

Ελληνική

Δήμος Πατρέων. (χ.χ.). Ανακύκλωση. Ανακτήθηκε 2023, 15 Ιανουαρίου:
<https://www.e-patras.gr/el/anakyklosi>

Δήμος Πατρέων. (2022). Επιστολή Δημάρχου Πατρέων, Κώστα Πελετίδη, προς την Ελληνική Εταιρεία Ανακύκλωσης, για τον σχεδιασμό της ανακύκλωσης στην περιοχή - Πρόταση του Δήμου για τη συνέχιση της ανακύκλωσης. Ανακτήθηκε από:
<https://www.e-patras.gr/el/epistoli-dimarhoy-patreon-kosta-peletidi-pros-tin-elliniki-etairaia-anakyklosis-gia-ton-shediasmo>

ΕΕΑΑ. (2020). Έκθεση του Συστήματος Συλλογής Εναλλακτικής Διαχείρισης – Ανακύκλωση. Ανακτήθηκε από:
https://www.herrco.gr/wp-content/uploads/2023/05/EEAA_%CE%91%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-2022.pdf

Ε.Ο.ΑΝ. (2018). Εναλλακτική Διαχείριση. Συσκευασίες και Απόβλητα Συσκευασιών. Ανακτήθηκε από:
<https://www.eoan.gr/%ce%b5%ce%bd%ce%b1%ce%bb%ce%bb%ce%b1%ce%ba%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ae-%ce%b4%ce%b9%ce%b1%cf%87%ce%b5%ce%af%cf%81%ce%b9%cf%83%ce%b7%cf%83%cf%85%cf%83%ce%ba%ce%b5%cf%85%ce%b1%cf%83%ce%af%ce%b5%cf%82-%ce%b1%cf%80%cf%8c%ce%b2%ce%bb%ce%b7%cf%84%ce%b1-%cf%83%cf%85%cf%83%ce%ba%ce%b5%cf%85%ce%b1%cf%83%ce%b9%cf%8e%ce%bd/>

Ε.Ο.ΑΝ. (2018). Εναλλακτική Διαχείριση. Συσκευασίες και Απόβλητα Συσκευασιών. Ανακτήθηκε από:
<https://www.eoan.gr/%ce%b5%ce%bd%ce%b1%ce%bb%ce%bb%ce%b1%ce%ba%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ae-%ce%b4%ce%b9%ce%b1%cf%87%ce%b5%ce%af%cf%81%ce%b9%cf%83%ce%b7%cf%83%cf%85%cf%83%ce%ba%ce%b5%cf%85%ce%b1%cf%83%ce%af%ce%b5%cf%82-%ce%b1%cf%80%cf%8c%ce%b2%ce%bb%ce%b7%cf%84%ce%b1-%cf%83%cf%85%cf%83%ce%ba%ce%b5%cf%85%ce%b1%cf%83%ce%b9%cf%8e%ce%bd/>

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. (χ.χ.α). Ανακύκλωση. Ανακτήθηκε από: <https://ypen.gov.gr/diacheirisi-apovliton/sterea-apovlita/anakyklosi/>

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. (χ.χ.β). Στερεά Απόβλητα. Ανακτήθηκε από: <https://ypen.gov.gr/diacheirisi-apovliton/sterea-apovlita/>

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. (2021). Ανακοινώσεις Τύπου. Απλοποίηση διαδικασιών: Σε λειτουργία η ηλεκτρονική πλατφόρμα του Τοπικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων. Ανακτήθηκε από:
<https://ypen.gov.gr/aplopoiisi-diadikasion-se-leitourgia-i-ilektroniki-platforma-tou-topikou-schediou-diacheirisis-apovliton/>

Βιβλιογραφία Ιταλία Ανακύκλωση κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων

Allianz (2021). Settore moda e recupero di rifiuti tessili. Economia circolare, l'esempio del settore moda:

Co-funded by
the European Union

https://www.allianz-trade.com/it_IT/news-e-approfondimenti/trade-magazine/business-trends/textile-innovation/settore-moda-e-recupero-di-rifiuti-tessili.html

Altreconomia (2021). Rifiuti tessili: dal primo gennaio 2022 scatta l'obbligo della differenziata. Senza linee guida, Marta Facchini: <https://altreconomia.it/rifiuti-tessili-dal-primo-gennaio-2022-lobligo-della-differenziata-senza-linee-guida/>

Ecomondo (2022). Prevenzione Rifiuti Tessili: <https://www.ecomondo.com/blog/20917792/prevenzione-rifiuti-tessili>

Network Digital 360 TEXTILE MANAGEMENT (2021) Tessile e sostenibilità: la soluzione passa attraverso riciclo e riutilizzo di abiti dismessi, Claudio Costa: <https://www.esg360.it/circular-economy/tessile-e-sostenibilita-la-soluzione-passa-attraverso-riciclo-e-riutilizzo-di-abiti-dismessi/>

Fondazione per lo sviluppo sostenibile (2021). L'Italia del riciclo: <https://www.fondazionevilupposostenibile.org/italia-del-riciclo-2021/>

Βιβλιογραφία Ρουμανία Αναπαλαίωση επίπλων

Guvernul României (2022), Strategia națională privind economia circulară. Retrieved from <https://dezvoltaredurabila.gov.ro/strategia-nationala-privind-economia-circulara-13409762>

Mobilier Meșteșugit. Despre noi, Retrieved from <https://mobiliermestesusgit.ro/despre-noi/>

Asociația Recoredi. Retrieved from <https://www.facebook.com/profile.php?id=100066430520370>.

Tapiteriile Dragoș, Despre proiect, Retrieved from <https://tapiteriidragos.ro/despre-proiect/>

RISE Romania, Emmaus Satu Mare – social enterprise for young people. Retrieved from <https://shorturl.at/eintS>. Radio România Cultural, (2023, April 24). Primul târg anual de mobilier din lemn reconșionat s-a deschis la Slănic Moldova în perioada 22-24 aprilie, Centrala Artelor In Context. Retrieved from <https://rb.gy/5ev1i>

Recycl'Art'. *About us*. Retrieved from <https://recycleart.ro/en/about-us/>

Βιβλιογραφία Κανάρια Νησιά Ανακύκλωση πλαστικών

Bauer, F., Nielsen, T. D., Nilsson, L. J., Palm, E., Ericsson, K., Frâne, A., & Cullen, J. (2022). Plastics and climate change breaking carbon lock-ins through three mitigation pathways. *One Earth*, 5(4), 361-376.

Elliott, T., Gillie, H., & Thomson, A. (2020). European Union's plastic strategy and an impact assessment of the proposed directive on tackling single-use plastics items. In *Plastic waste and recycling* (pp. 601-633). Academic Press. https://environment.ec.europa.eu/topics/plastics/single-use-plastics_en

Co-funded by
the European Union

Hofman, J. (2018), Branded, in search of the world's top corporate plastic polluters. Audit Plastic Report, Greenpeace.
https://brandaudit.breakfreefromplastic.org/wp-content/uploads/2022/11/BRANDED-Report-2018_compressed.pdf

Plástico, M. (2019). Reciclar no es suficiente. Greenpeace,
<https://es.greenpeace.org/es/sala-de-prensa/informes/maldito-plastico>

Statista, (2018) "Global plastic production from 1950 to 2016 (in million metric tons)."
<https://www.statista.com/statistics/282732/global-production-of-plastics-since-1950>

The Guardian, (2017). "A million bottles a minute: world's plastic binge 'as dangerous as climate change'".
<https://www.theguardian.com/environment/2017/jun/28/a-million-a-minute-worlds-plasticbottle-binge-as-dangerous-as-climate-change>

Co-funded by
the European Union

Παραρτήματα

Παράρτημα 1

Το Παράρτημα 1 περιέχει τις εκπαιδευτικές ενότητες που χωρίζονται σε εκπαιδευτικές συνεδρίες και δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του Erasmus+ έργου MILMET. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα στοχεύει στην εκμάθηση της γλώσσας στόχου, ελληνικά, με την ταυτόχρονη εκμάθηση στοιχείων ανακύκλωσης για την βελτίωση των δυνατοτήτων ένταξης των μεταναστών και των προσφύγων στην κοινωνία και την αγορά εργασίας. Για να μπορέσετε να δείτε το υλικό, κατεβάστε το αρχείο **Handbook Annex 1 Greece Recycling**.

Παράρτημα 2

Το Παράρτημα 2 περιέχει το εκπαιδευτικό περιεχόμενο των εκπαιδευτικών ενοτήτων και εκπαιδευτικών συνεδριών και δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του Erasmus+ έργου MILMET. Το εκπαιδευτικό περιεχόμενο στοχεύει στην εκμάθηση της γλώσσας στόχου, ελληνικά, με την ταυτόχρονη εκμάθηση στοιχείων ανακύκλωσης για την βελτίωση των δυνατοτήτων ένταξης των μεταναστών και των προσφύγων στην κοινωνία και την αγορά εργασίας. Για να μπορέσετε να δείτε το υλικό, κατεβάστε το αρχείο **Handbook Annex 2 GR Worksheet Recycling**.

2021-1-FR01-KA220-ADU-000026130

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ' ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (ΕΑΕΑ). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΕΑΕΑ δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.